

เรียงง่ายด้วยวิถี มีดีที่ต้นทุน

กฤตตฤณ, สุทธิโชค จรรยาอังกูร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data
กฤตตฤณ.

เรียงง่ายด้วยวิถี มีดีที่ต้นทุน.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2558.
104 หน้า.

1. ชุมชน. I. สุทธิโชค จรรยาอังกูร, ผู้แต่งร่วม. I. ชื่อเรื่อง.

307.72

ISBN 978-616-393-026-2

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-393-026-2

พิมพ์ครั้งที่ 1

ธันวาคม 2558

บรรณาธิการอำนวยการ

ดวงพร เสงบุญนพันธ์

พงศ์ศักดิ์ แสงงบาล

พรพรรณ แก้วคำภา

บรรณาธิการ

กฤตตฤณ พงศ์กิติประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ

ปานแก้ว แสงงบาล

พรทิศา ไวยครุฑธา

ช่างภาพ

กฤตตฤณ พงศ์กิติประสิทธิ์

ศิลปกรรม

พรทิศา ไวยครุฑธา

ออกแบบปก

อรกุล แก้วหิรัญ

พิสูจน์อักษร

ปรียนันท์ ตั้งพุทธพงศ์

ประสานงานการผลิต

ชัชฎาพร ณ บางช้าง

จัดพิมพ์โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพระดับชุมชน (สำนัก 3)

อาคารเรียนรัฐสุภากวาระ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี

แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 02-343-1500 www.thaihealth.or.th

www.punsook.org, www.facebook.com/punsook

ดำเนินการผลิตโดย

หจก. จูช อีพี มีเดีย แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น

เลขที่ 7 ซอยรามคำแหง 44 แยก 2 ถนนรามคำแหง

แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ 10240

คำนำ

รศ.ดร.ชนิษฐา นันทบุตร ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้กล่าวเอาไว้ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความมั่นใจว่า ตัวเองเป็นคนสร้างความรู้จากหน่วยงานการเรียนรู้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความรู้จากหน่วยราชการ หรือความรู้จากองค์กรการศึกษาอื่น ต้องบอกตัวเองว่าเราคือสถาบันที่สร้างความรู้ให้กับคนอื่นได้ ซึ่งนำสังคมได้ นี่เป็นเหมือนการปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูปให้เห็นโอกาสที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นไม่ต้องเป็นผู้ตามอีกต่อไป เป็นการเปลี่ยนวาทกรรมของการเรียนรู้โดยสิ้นเชิง”

สิ่งที่รศ.ดร.ชนิษฐากล่าวนั้น เรียกให้กระชับสั้นคือการสร้าง สะสม และใช้องค์ความรู้ภายในพื้นที่ โดยคนในพื้นที่ เพื่อสร้างผลกระทบที่ดีในหลากหลายมิติภายในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นฐานรากที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ เป็นที่มาให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน (สำนัก 3) ได้เข้ามาสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศในการสำรวจทุนและศักยภาพ ถอดบทเรียน ตลอดจนสร้างบุคลากรที่มี

ความสามารถในการนำใช้ และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้รับการสังเคราะห์มาแล้วอย่างดี เพื่อกระจายองค์ความรู้เหล่านั้นให้กับเพื่อนเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศต่อไป

ที่สุดแล้วเมื่อท้องถิ่นสร้างองค์ความรู้ของตัวเอง และต่อยอดสู่กระบวนการเรียนรู้จนสามารถถ่ายทอดได้ ก็ยิ่งทวีความเข้มแข็งให้มากขึ้นไป และเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า จะสามารถสร้างคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเวลานี้กระบวนการทุกอย่างได้ดำเนินมาระยะหนึ่งแล้ว พัฒนาการของพื้นที่แต่ละแห่งได้รับการยืนยันเป็นที่ยอมรับว่าสามารถสร้างประโยชน์ในหลากหลายมิติให้กับชุมชนท้องถิ่น

ตำบลเหล่าใหญ่เองเป็นตำบลที่มีรากฐานวัฒนธรรมเป็นทุน ด้วยเป็นชุมชนภูไทดั้งเดิม จึงทำให้เห็นมิติที่แตกต่าง ทว่ามีความน่าสนใจ ในรายละเอียด ที่แห่งนี้มีก้าวอย่างและ พัฒนาการ ร้อยเรียงเป็นเรื่องราวที่ชวนให้เข้ามาสัมผัส และต่อจากนี้คือเรื่องราวที่จะขยายความของคำว่า ‘องค์ความรู้’ ของพื้นที่แห่งนี้

6 | บทนำ

‘เรียบง่ายด้วยวิถี มีดีที่ต้นทุน’

10 | สัมภาษณ์

- 12 | พงศักดิ์ แสงบาล นายกเทศมนตรีตำบลเหล่าใหญ่:
‘พื้นที่เข้มแข็ง ด้วยแรงที่ต้องร่วม’
- 16 | พรพรรณ แก้วคำภา ปลัดเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่:
‘ตั้งทุนสร้างฐาน ปั้นชุมชนจัดการตนเอง’

20 | ชุมชนดี เพราะมีส่วนร่วม

- 22 | กลุ่มบริหารจัดการน้ำชุมชน บ้านจอมทอง

26 | สวัสดิการดีๆ ที่เรามีให้แก่กัน

- 28 | ฅนปนกิงสงเคราะห์ เพราะเราต้องช่วยกัน
- 30 | กองทุนลัจจะสวัสดิการตำบลเหล่าใหญ่
- 32 | สถาบันการเงินชุมชน
- 34 | ออมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชน
- 36 | ร้านค้าชุมชน (ศูนย์สาธิตการตลาด)

38 | เศรษฐกิจชุมชน

- 40 | กลุ่มเลื้อยเก็บมือ หมู่ที่ 1
- 44 | กลุ่มจักสาน หมู่ที่ 1
- 46 | กลุ่มหย้าคา บ้านกุดฝั่งแดง
- 48 | กลุ่มทอผ้าลายเก็บจก หมู่ 7
- 52 | กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์บ้านมะนาว
- 54 | กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 7
- 58 | หมูหลุม

อ
ร
ค
อ
อ

สารบัญ

60 | สุขภาพดีๆ ที่เราช่วยกันดูแล

- 62 | ศูนย์รวมน้ำใจคนเหล่าใหญ่ :
กลุ่มไทยเหล่าใหญ่ ห่วงใยผู้ด้อยโอกาส
- 64 | ศูนย์รวมน้ำใจคนเหล่าใหญ่ :
กลุ่มจิตอาสาดูแลสุขภาพ
- 66 | ศูนย์รวมน้ำใจคนเหล่าใหญ่ :
กลุ่มเต็มรักเต็มบุญ
- 68 | สุขศาลาคำกั๊ง

70 | การศึกษา 'วิชาชีวิต'

- 74 | สหกรณ์ โรงเรียนเหล่าใหญ่ฯ
- 78 | ศูนย์เด็กเล็กแสงส่องหล้า 9
- 82 | ศูนย์ ICT โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 35

84 | วัฒนธรรมดี...ชีวิตก็ดีตาม

- 86 | สภาวัฒนธรรม
- 88 | วงดนตรีภูไท

90 | พักผ่อนหย่อนกาย

- 92 | โฮมสเตย์ลุงวิรัตน์
- 94 | โฮมสเตย์ครูสุตารัตน์
- 95 | โฮมสเตย์ป้าอัมพร

96 | อาหารการกิน

- 98 | อ่อมหวาย
- 100 | ป่ามไข่

102 | เกี่ยวขมยามเยือน

- 104 | คลองน้ำจั้น

บทนำ

‘เรียบง่ายด้วยวิถี มีดีที่ต้นทุน’

Introduction

การเดินทางแต่ละครั้งมีเส้นทางแตกต่างกันไป ต่อให้เป็นจุดหมายเดียวกันก็ตาม เรื่องราวระหว่างทางมีเสน่ห์เฉพาะตัว แต่กับครั้งนี้ ณ ปลายทางที่เป็นตำบลเล็กๆ ชื่อว่า เหล่าใหญ่ ในอำเภอภูฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

เราเดินทางจากอำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งอยู่ห่างออกไปราว 30 กิโลเมตร โดยมี **นันทนา อุทริกษ์** หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลบึงเลิศ อำเภอเมยวดี ขับรถมาส่งระหว่างทาง พี่นันทนาเล่าให้ฟังว่า ที่ตำบลเหล่าใหญ่เป็นชุมชนภูไทขนานแท้ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รongลงมาจากกลุ่มไทลาว โดยที่อำเภอภูจินารายณ์มีชาวภูไทอาศัยหนาแน่นในทุกตำบล

“แตกต่างจากที่บึงเลิศ ที่มีไม่กี่หมู่บ้าน” พี่นันทนาว่า

ไม่ถึงชั่วโมง เราก็เดินทางมาถึงตำบลเหล่าใหญ่ รถเทียบหน้าบ้านซึ่งเป็นร้านค้าและปั้มน้ำมัน ที่นั่น **ปานแก้ว แสงบาล** ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ รอต้อนรับอยู่แล้ว

ตอนนั้นพลบค่ำแล้ว เราเข้าที่พัก ซึ่งเป็นเรือนด้านหลังที่พี่ปานแก้วสร้างไว้รับแขกเป็นเรือนไม้ยกใต้ถุนสูง เจ้าบ้านให้เราอยู่ตามอัธยาศัย

ว่ากันว่า คนภูไทอยู่แบบครอบครัวใหญ่ในบ้านเดียวกัน แต่ ณ วันนี้เปลี่ยนไปมากแล้ว ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาลูกหลานขยับขยายมาตั้งรกรากของตัวเอง แต่ยังคงอยู่ใกล้กับบ้านพ่อแม่ ด้วยพื้นฐานของคนที่ยังบูชาบรรพบุรุษ หรือนับถือผี เพราะมีความเชื่อว่า บรรพบุรุษได้สิงสถิตอยู่ตามป่า เขา ลำเนาไพร ห้วยหนอง คลองบึง สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาหวงแหนธรรมชาติ

เราสารภาพตามตรงว่า แยกไม่ออก ระหว่างคนภูไทกับภูลาว เลยได้รับคำชี้แนะว่าให้สังเกตจากเครื่องแต่งกาย เพราะคนภูไทจะสวมใส่ผ้าทอพื้นเมืองภูไทที่มีเอกลักษณ์ เป็นผ้าซิ่นหมีตีนต้อยอมครามเข้ม บ้างเข้มจนเกือบเป็นสีดำ สวมเสื้อแขนกระบอกยาว หรือสันตกแต่งด้วยการเย็บลายพื้นเมืองภูไท ห่มด้วยผ้าซิดพื้นเมือง นิยมสวมสร้อยคอ สร้อยข้อมือที่ทำจากโลหะเงิน เกล้าผมเป็นมวยสูงตั้งตรง ใช้ผ้าমনหรือแพรমনทำเป็นผ้าสี่เหลี่ยมเล็กๆ ม้วนผูกมวยผม

เช่นนั้นคนภูไทจะมีก็ทอผ้าแทบทุก
หลังคาเรือน เพื่อทอผ้าใส่กันในครัวเรือน
ขณะที่อาชีพส่วนใหญ่คือการทำเกษตรกรรม
ปลูกข้าวเป็นหลัก ต่อมาয়พาราเริ่มแพร่หลาย
ในพื้นที่ภาคอีสาน ทิวทัศน์ในตำบลจึงมีภาพ
ของต้นยางเรียงรายให้เห็นเป็นระยะ นอกจากนี้
ยังมีอาชีพใหม่อย่างการปลูกอ้อย แต่ก็ไม่
แพร่หลายเหมือนข้าวกับยางพารา เพราะมี
ตลาดจำกัด ด้วยโรงงานน้ำตาลให้โควตากับ
ผู้ปลูกอ้อยรายใหญ่เสียมากกว่า

โชคดีที่ว่ากาลเวลาผ่านไป แต่วัฒนธรรม
เด่นของคนภูไทอย่างผ้าทอนั้น ไม่ได้เก่าตาม
ด้วยกลายเป็นวัฒนธรรมที่สามารถสร้าง
รายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้าน โดยผ่านการประยุกต์
ให้เข้ากับยุคสมัย เป็นรายได้ควบคู่ไปกับการ
ทำเกษตรกรรม

เกษตรกรรมของที่นี่นั้น ฟันันทนาว่า
ที่ตำบลเหล่าใหญ่มีระบบน้ำดีกว่าที่บึงเลิศ
ด้วยพื้นที่กาฬสินธุ์นั้น สามารถเรียกได้ว่าเป็น
อู่ข้าวอู่น้ำ มีน้ำครบถ้วนสมบูรณ์ดี บางพื้นที่

ทำนาได้ปีละสองครั้ง หากอยู่ในทำเลที่เหมาะสม
ที่นี่จึงมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย โดยมีทุน
วัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นรากฐานของชีวิต เป็น
เรื่องราวที่รอให้เราเข้าไปทำความเข้าใจ เพียง
แค่รอเวลาให้รุ่งอรุณเวียนมาถึงอีกคราเท่านั้น

หลังจากอาบน้ำอาบท่าจนสบายตัวแล้ว
ที่ปานแก้วก็ยกอาหารขึ้นมาให้ กับข้าวกับปลา
นั้นเรียบง่าย มีเสียงหรีดคอยบรรเลง เจ้าบ้าน
เชื้อเชิญให้เรารับประทานตามอัธยาศัย

หลังมื้ออาหารเรานั่งรับลมตรงชานนั้นอยู่
ครู่หนึ่ง ทบทวนรายการสิ่งที่ต้องทำในวันรุ่งขึ้น
ก่อนแยกย้ายพักผ่อนตามมุมที่เลือกไว้

คำคืนนั้นหลับสนิทยาวถึงเช้า วันใหม่
ที่เหล่าใหญ่เริ่มขึ้นแล้ว สำหรับผู้คนที่นี่คงเป็น
แค่วันธรรมดา แต่สำหรับเรา มันคือวันที่เราจะ
ได้บันทึกเรื่องราวใหม่ในพื้นที่ที่ไม่คุ้นเคย
เหมือนการเข้าโรงเรียนวันแรก มีเพื่อนใหม่
รอเราอยู่ และมีเรื่องราวระหว่างทางใหม่ๆ
ให้เก็บสะสมในความทรงจำ

สัมภาษณ์

Interview

เช้าวันแรกที่เหล่าใหญ่ เราเดินทางมาถึงเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ เวลานั้นนายกเทศมนตรีมารออยู่ก่อนแล้ว เขาเป็นคนตำบลเหล่าใหญ่โดยกำเนิด และใช้ชีวิตอยู่ที่นี่ เป็นการดีเหลือเกินที่จะได้ยินเรื่องราวของชุมชนแห่งนี้ จากคนพื้นถิ่นดั้งเดิม ไม่ช้านาน เราก็ได้แนะนำตัว นำเสียงทုံมลิ๊กของเขาเชื้อชวนให้เรานั่งสนทนา

ขณะที่อีกหนึ่งคนนั้นเป็นสุภาพสตรี หัวหน้าข้าราชการฝ่ายปกครอง หรือปลัดเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ ก็มีคิวพูดคุยกับเราต่อจากนี้ ผู้นำทางของเราบอกว่า ปลัดเป็นคนเรียบง่าย เป็นคนที่มีมิตรจิตมิตรใจดี และเป็นคนพื้นที่ด้วยเช่นกัน

ช่วงเวลาสองชั่วโมง การเริ่มต้นที่ตำบลเหล่าใหญ่ของเราเป็นไปอย่างผ่อนคลายสบายๆ เข้ากับบรรยากาศยามเช้าที่นี่

พื้นที่เข้มแข็ง ด้วยแรงที่ต้องร่วม

พงศ์ศักดิ์ แสลงบาล นายกเทศมนตรีตำบลเหล่าใหญ่

ภาพของพื้นที่ตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอ กุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ที่เห็นในความคิดแรกคือความแห้งแล้ง แต่กลับผิดถนัด เพราะที่นี่มีดินดี น้ำดี ทำเกษตรกรรมได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ยิ่งเมื่อได้มาสัมผัสพื้นที่จริง ยิ่งชวนให้อยากรู้จักอยากค้นหา และคงจะไม่มีใครให้ภูมิหลังของที่นี่ได้เข้มข้นไปกว่าคนในพื้นที่เอง ยิ่งคนคนนี้ ‘พงศ์ศักดิ์ แสลงบาล’ เป็นนายกเทศมนตรีตำบลเหล่าใหญ่ด้วยแล้ว

เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าใหญ่ เมื่อปี 2552 โดยพงศ์ศักดิ์เป็นนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งลำดับที่ 1 เข้าดำรงตำแหน่งได้ราวขวบปีกว่า เขาพูดคุ้ยให้ฟังถึงสภาพพื้นที่โดยทั่วไป ก่อนเข้าสู่กระบวนการขับเคลื่อนงานต่างๆ ของตำบล

“พื้นที่ตำบลเหล่าใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มสลักดอนขนาด 46,385.75 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน โดย 10 หมู่บ้านเป็นชาวภูไท ส่วนที่เหลือเป็นไทยอีสาน ซึ่งเพิ่งอพยพเข้ามาเมื่อ 30-40 ปีก่อน มีประชากรกว่า 1,820 ครัวเรือน หรือราวๆ 7,335 คน”

อาชีพหลักของคนที่นี่คือการทำนา ปีละหนึ่งครั้งตามฤดูกาล มีห้วยน้ำลำพะยังเป็นต้นน้ำเส้นเลือดสำคัญที่หล่อเลี้ยงชาวบ้านทุกครัวเรือนให้ยังคงดำรงชีวิตอยู่ได้ รองลงมาเป็นการปลูกยางพารา ซึ่งมีเกษตรกรปลูกอยู่ประมาณ 1,000 ครัวเรือน โดยมากจะทำควบคู่ไปกับ

นาข้าว

“ชาวบ้านกรีดยางช่วงเช้ามืด คืนวันคืนระหว่างเดือนมิถุนายนถึงต้นธันวาคม ส่วนฤดูทำนาจะเริ่มเดือนมิถุนายนเหมือนกัน แต่จะไปเสร็จช่วงปลายๆ กรกฎาคม แล้วรอเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงปลายปี” พงศ์ศักดิ์เล่า

นอกจากนี้ยังมีการปลูกอ้อย ซึ่งมีวงปีในการปลูกตั้งแต่พฤศจิกายนถึงพฤศจิกายนอีกปีหนึ่ง และใช้เวลาตัดอีกราวๆ 4 เดือน แต่ทำได้ค่อนข้างจำกัดเพราะโรงงานผลิตน้ำตาลให้โควตาผู้ปลูกรายใหญ่ๆ เป็นหลัก รายย่อยไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนเท่าใดนัก จึงไม่นิยมปลูกกัน ด้วยไม่มีตลาดการันตีผลผลิต

ในส่วนของงานพัฒนานั้น พงศ์ศักดิ์ยอมรับว่า ยังจำเป็นต้องทำโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งถนนหนทาง ประปา ไฟฟ้า ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ผ่านการสนับสนุนกลุ่มองค์กรภายในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มปุยหมัก กลุ่มยางพารา ฯลฯ

เรื่องสวัสดิการสังคม มีการสร้างหลักประกันเพื่อสร้างความมั่นคงแก่คนในชุมชน เช่นทุกวันนี้มีสวัสดิการออมวันละบาท มีเป้าหมายให้ประชาชนทั้งหมดเป็นสมาชิกกองทุน ด้วยการรบบทบาทจากตัวพี่น้องประชาชนส่วนหนึ่ง โดยมีรัฐบาลและท้องถิ่นช่วยสมทบ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมให้เกิดในจิตใจของทุกคน

ขณะที่การฟื้นฟูตลอดจนการอนุรักษ์
วัฒนธรรมก็ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ที่นี้โดดเด่น
ในเรื่องอัตลักษณ์ความเป็นภูไท คนพื้นถิ่นมี
อุปนิสัยที่ค่อนข้างเอื้อเพื่อ อ่อนน้อม อยู่แบบ
เรียบง่าย พวกเขาเหล่านี้อนุรักษ์ภาษา การ
แต่งตัว และวิถีชีวิตที่สะท้อนเด่นชัดที่สุดผ่าน
งานหัตถกรรมต่างๆ

สุดท้ายคือเรื่องสุขภาพและการศึกษา โดย
เทศบาลมีบทบาทในการหนุนเสริมโรงเรียน
และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอย่าง
เต็มความสามารถ

“ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในสังกัดของ
เทศบาล อันนี้เราดูแลโดยตรง เน้นให้ครูผู้สอน
ช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กๆ เพื่อ
สร้างความพร้อมเวลาที่ไปเรียนระดับสูงขึ้น”
พงศ์ศักดิ์เล่า

จากการทำงานร่วมปีกว่า นายกเทศมนตรี
บอกว่ามีหลายเรื่องสำเร็จ แต่ก็มีอีกหลาย
ส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพราะต้องยอมรับ
ว่าการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนั้นมาพร้อมกับ
ความคาดหวังของประชาชนที่สูงขึ้น แต่ด้วย
ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ ซึ่งมีประมาณ
ปีละ 20 กว่าล้านบาท รวมทุกอย่างแล้ว ทำให้
การแก้ไขปัญหาติดขัดไปอยู่บ้าง บางคนมองว่า
นี่เป็นข้ออ้าง กลายเป็นความเข้าใจแบบนั้นไป
แต่ภาพรวมถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

“ผมก็ใช้วิธีพูดทุกเดือนในงานแจกเบี้ยของ
ผู้สูงอายุ คือเน้นเรื่องข้อมูลข่าวสารในการ
ขับเคลื่อนงานเทศบาล เช่นเรื่องที่ยังไม่
ไปถึงไหน อย่างเรื่องแหล่งน้ำ ซึ่งเกินศักยภาพ
ของเทศบาล ผมก็ใช้วิธีเชื่อมกับหน่วยงาน

ข้างนอก เช่น กอ.รมน. กรมทรัพย์สินทางปัญญา กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น ให้เข้ามาช่วย ส่วนเรื่องถนนหนทางทำเสร็จประมาณครึ่งหนึ่ง โดยตรวจสอบความต้องการของประชาชน เรียงลำดับ 1 2 3 จากนั้นของบจากหน่วยงานอย่าง กรมทางหลวงชนบท กอ.รมน. เพราะเทศบาลไม่มีเงิน งบประมาณที่มีอยู่เพียงพอแค่การซ่อมแซมถนนเพื่อการเกษตรเท่านั้น” นายเทศมนตรีอธิบาย

เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ประชาชนที่นี่ค่อนข้างตื่นตัวสูง เวลามีการจัดงานประชาคม และระดมความคิดเห็นเพื่อทำแผนพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ 1, 7 และ 8 จะให้ความร่วมมือมากเป็นพิเศษ ทั้งงานประกวดหมู่บ้าน งานอยู่ดีมีสุข งานรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด จนทำให้ตำบลเหล่าใหญ่เป็นพื้นที่ต้นแบบที่อำเภอภูผินารายณ์ใช้เป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนงานทุกเรื่อง

“เมื่อพื้นที่ยกฐานะขึ้นมา ภาระงานก็เพิ่มขึ้นเยอะ ส่วนกลางถ่ายโอนภารกิจลงมา แต่ไม่โอนงบ แล้วให้พื้นที่จัดหาภาษีเองเพื่อเลี้ยงตัวเองได้ แต่ปัญหาคือการเก็บภาษีแต่ละครั้งต้องเปิดเวทีประชาคม ฟั้ร่องไม่ยอม คือต้องยอมรับว่าบางครั้งเขาแยกไม่ออกระหว่างปัญหากับความต้องการ พอแยกไม่ออกก็จะเป็นความต้องการอย่างเดียว ซึ่งหลายอย่างก็เป็นเรื่องฟุ่มเฟือย บวกกับที่ผ่านมามีนโยบายประชานิยมเข้ามา ซึ่งจริงๆ แล้วเป็นสิ่งที่ดี แต่ต้องอยู่ในห้วงเวลาที่เหมาะสมด้วย คืออย่าใช้ให้ต่อเนื่อง ไม่เช่นนั้นพื้นที่ร่องจะเริ่มติดและอ่อนแอลง ที่เหล่าใหญ่เห็นได้ชัด เพราะเราทำ

แผนแม่บทชุมชนมาก่อน เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหา แต่พอทำไประยะหนึ่งโครงการต่างๆ ก็เข้ามา ฟั้ร่องก็เริ่มไม่ยอมกิดแล้ว เพราะมองว่าเดี่ยวรัฐบาลก็มาช่วย ซึ่งตรงนี้มันสวนทางกับความต้องการให้ยั่งยืน” นายเทศมนตรีเล่า

อีกหนึ่งแนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมคือ ความร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเข้ามาช่วยจัดองค์ความรู้ที่กระจัดกระจายในพื้นที่ให้เป็นรูปเป็นร่าง และทำให้ประชาชนได้เห็นวากกลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีพลังในการผลักดันพื้นที่อย่างไร โดยที่ผ่านมาจาก สสส. ได้ส่งกลุ่มนักวิชาการเข้ามาเป็นที่เลี้ยง และช่วยในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ภาพการทำงานเหล่านี้เด่นชัดขึ้น และสามารถเติบโตไปในทิศทางที่ควรจะเป็น เพราะแต่ก่อนถึงจะทำอะไรไปมากมาย แต่ขายของไม่เป็น การต่อยอดก็ไม่เกิดขึ้น

สุดท้ายนี้ การพูดคุยล่วงหน้าไปถึงความเข้มแข็งของคนที่นี่ว่าพึ่งตัวเองได้เพียงใด นายกฯ ถามกลับมาว่าจะเอาอะไรเป็นตัวชี้วัด หากเป็นความเป็นอยู่หรือความสุขก็ถือว่าล้านเปี่ยม เพราะประชาชนมีกินมีใช้ ชื่อของดี สุขสบาย แต่ถ้าเอาตัวเงินวัดอาจจะติดลบ เพราะถึงรายได้จะเยอะแต่เมื่อวินัยการเงินไม่ดี สุดท้ายหักลบก็เหลือเป็นหนี้เกือบทุกคน ซึ่งการแก้ไข นอกจากพยายามสร้างความเข้าใจในชุมชนแล้ว ยังต้องอาศัยศักยภาพและผลลัพธ์ของการรวมกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดความเข้มแข็งทั้งเศรษฐกิจสังคม และสุขภาพะในท้องถิ่นต่อไป

ตั้งทุนสร้างฐาน ปันชุมชนจัดการตนเอง

พรพรรณ แก้วคำภา ปลัดเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่

กว่า 10 ปีที่ดำรงตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ (รวมสมัยเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล) **พรพรรณ แก้วคำภา** จึงรู้ซึ่งถึงปัญหาของพี่น้องประชาชนเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ ในช่วงที่ทาง สสส. เข้ามา มีบทบาทหนุนเสริมและรวบรวมองค์ความรู้ในพื้นที่ พรพรรณจึงเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันให้เกิดการรวมตัว และเชื่อมความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งการประสานผู้นำ ในชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ อาทิ โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

“เมื่อก่อนไม่ค่อยได้ไปสัมผัสหรอก เพราะเราทำงานอยู่บนสำนักงาน รอให้ประชาชนมาหา แต่พอได้มาทำงานกับ สสส. เลยได้ลงพื้นที่ ได้พูดคุยทำความเข้าใจ และสนับสนุนด้านการจัดตั้งและจัดการกลุ่มต่างๆ เราเห็นว่ามันเกิดประโยชน์กับชุมชน ทั้งงานเด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุหรือคนพิการ แม้ตามภารกิจ จะไม่ใช่งานของเรา แต่โดยเนื้อหา มันเป็นงานที่เราทำอยู่แล้ว” ปลัดเทศบาลเล่า

ทั้งนี้ ปลัดฯ ได้ระลึกไปถึงจุดเริ่มต้นระหว่าง 2 หน่วยงาน ในช่วงปี 2553 โดยได้รับคำเชิญจากองค์การบริหารตำบล บักได จังหวัดสุรินทร์ ให้เข้าร่วมเครือข่ายของบักได หัวแรกไม่รู้ ว่าภารกิจงานของ สสส. คืออะไร คิดว่ามุ่งเน้นไปที่งานสุขภาพ เท่านั้น เลยส่งผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเข้าไป

พอได้ลงสัมผัส พร้อมกับได้ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับบักได ในปี 2554 จึงทราบว่าเป็นเรื่องสุขภาพจะเน้นไม่จำกัดเพียงแค่เรื่อง สุขภาพ แต่ยังขยายวงกว้างไปสู่มิติอื่นๆ คือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ซึ่งล้วนแต่ประกอบกันทำให้ประชาชนมี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงเริ่มปรับบทบาท หน้าที่ และดึงพนักงานใน ทุกภาคส่วนของเทศบาลตำบลให้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งก็ได้รับความ ร่วมมือบ้าง ไม่ได้รับบ้าง แต่นั่นก็ใช่ประเด็นหลัก เพราะส่วนสำคัญ จริงๆ คือการทำอะไรให้ประชาชนสามารถจัดการตนเองได้

โดยที่เทศบาลมีส่วนเพียงช่วยสนับสนุนส่งเสริม

“ยอมรับว่าในช่วงแรกค่อนข้างลำบากเหมือนกัน เพราะถึงจะมีการประสานงานกันอยู่ แต่ก็ยังเป็นลักษณะผิวเผิน จึงต้องอาศัยภาคี 4 ฝ่ายเข้ามาช่วยกันจับ คือท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ ตัวกลุ่มประชาชนเอง ผ่านกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆ เช่น การทำ RECAP และ TCNAP หรือการถอดบทเรียนตำบลและการทำข้อมูลตำบลขึ้น เริ่มมีพื้นที่ต่างๆ เข้ามาเยี่ยมชมพื้นที่ เข้ามาลัมผัสชีวิตของคนเหล่านี้ใหญ่ ทำให้ชาวบ้านเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น

ตัวอย่างที่เห็นชัดๆ เลยคือ รูปแบบและวิธีการนำเสนอสินค้า ซึ่งแต่ก่อนไม่มีรูปแบบหรือขั้นตอนใดๆ พอถึงช่วงนำเสนอ ก็ลืมสิ่งที่เตรียมมาจนหมด แต่พอมีการพัฒนา ฝึกจับไมโครโฟนบ่อยครั้ง ก็มีความมั่นใจ ทุกวันนี้การอธิบายต่างๆ จึงค่อนข้างเป็นระบบ

ระเบียบ และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ถึงวันนี้สิ่งที่ปลัดฯ นึกฝันมากที่สุด คือการทำให้ตำบลเหล่านี้ใหญ่มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพราะถ้าจะว่าไปแล้ว ในพื้นที่นี้มีของดีอีกมากที่รอการบุกเบิกหรือสร้างจุดเด่นขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นซากปลาโบราณ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือแม่แต่สิ่งที่เกี่ยวข้องวัฒนธรรมประเพณี ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ก็ตาม ทั้งเสื้อผ้า ลายผ้า การจักสาน และอื่นๆ อีกมาก

แน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้จะไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลย หากชาวบ้านไม่มีความเข้มแข็ง และตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาดั้งเดิมของตัวเอง ที่สำคัญคือการสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ตั้งแต่ผู้บริหารลงมาจนถึงกลุ่มเครือข่ายสร้างความรับผิดชอบของคนทำงานให้ทั้งตัวคนตัวงานมีความน่าเชื่อถือ มิเช่นนั้นสิ่งที่พยายามทำมาตลอด อาจจะสูญเปล่าไปเลยก็เป็นได้

ชุมชนดี เพราะมีส่วนร่วม Management

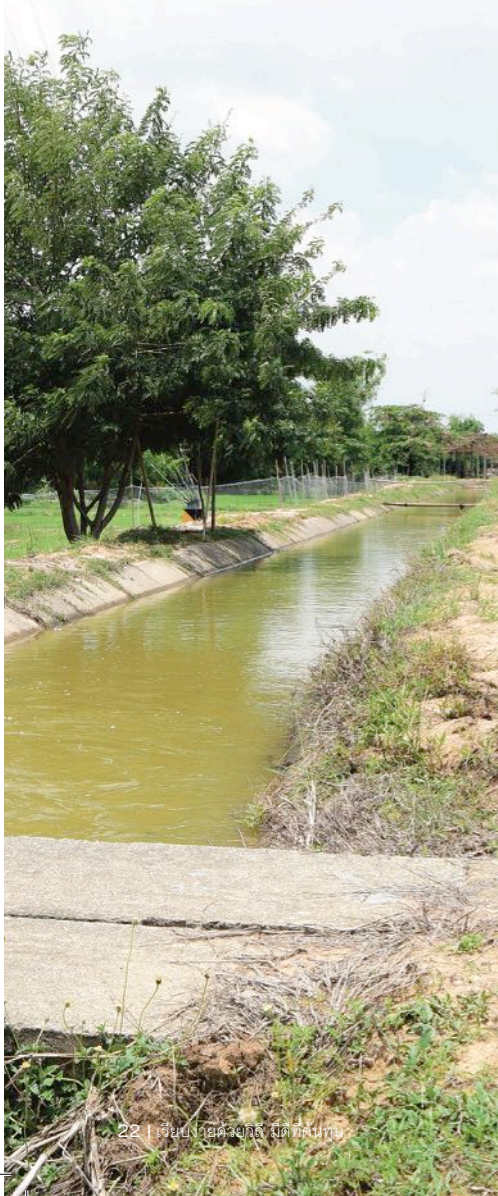

พื้นที่ตำบลเหล่าใหญ่ทำเกษตรกรรมกัน
เต็มพื้นที่ โชคดีที่ว่าพื้นที่มีน้ำดี ไม่มีปัญหา
เท่าไร แต่กับบางหมู่บ้านซึ่งตั้งอยู่บนที่ดอนนั้น
ต้องประสบกับปัญหาขาดแคลนน้ำอยู่
เป็นประจำ และจากเวลาที่ผ่านมา ชาวบ้านได้
ร่วมมือกันภายในชุมชน พร้อมด้วยภาคส่วน
ต่างๆ เพื่อแก้ปัญหานี้ เกิดเป็นรูปแบบบริหาร
จัดการน้ำที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม

กลุ่มบริหารจัดการน้ำชุมชน บ้านจอมทอง

บ้านจอมทอง หรือชื่อเดิม บ้านหัวข้าว หมู่ที่ 5 เป็นหมู่บ้านใหม่ ซึ่งตั้งอยู่อีกฟากฝั่งของเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ เป็นหมู่บ้านที่มีปัญหาเรื่องน้ำอยู่ตลอด คือหากไม่แล้งจนสุดข้าว ก็ท่วมจนสุดใจ จนชาวบ้านลุกขึ้นมาต่อสู้เรียกร้องให้เกิดการเยียวยาปัญหา ตลอดจนเกิดระบบบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ขึ้น เพื่อช่วยให้ชาวบ้านสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้

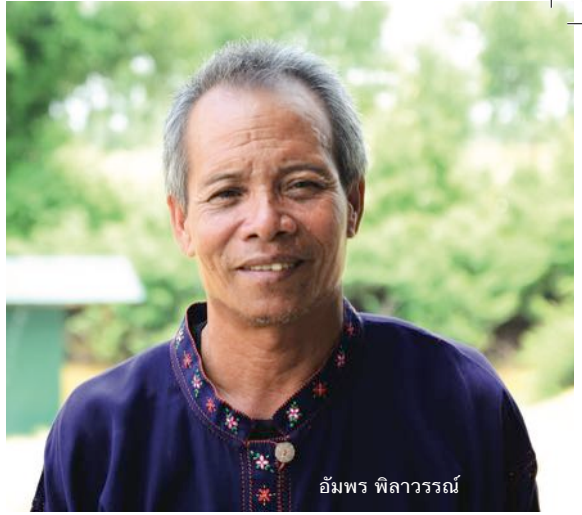
อัมพร พิลาวรรณ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ย้อนประวัติชุมชนที่นี่ให้ฟังว่า เมื่อราวปี 2507 ชาวร้อยเอ็ดกลุ่มหนึ่งได้อพยพหนีน้ำท่วมมายังตำบลเหล่าใหญ่ ด้วยน้ำใจไมตรีของคนภูไท จึงสละพื้นที่หัวไร่ปลายนาส่วนหนึ่งมาไว้ตั้งถิ่นฐาน บางคนก็ขายพื้นที่ให้ในราคาถูก ภายหลังจากจึงมีคนจากอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และจากอำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาเข้ามาสมทบ และรวมตัวกันสร้างเป็นหมู่บ้านขึ้นมา

ทว่าด้วยสภาพปัญหาพื้นที่ซึ่งเป็นที่ดิน ทำให้ไม่สามารถทำไร่ หรือทำนาได้ดี เพราะเป็นที่แล้ง ชาวบ้านที่นี่จึงอยู่กันอย่างอดคัด แต่ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้นำในเวลานั้นคือ

ทองศรี กุลกั้ง

อัมพร พิลาวรรณ

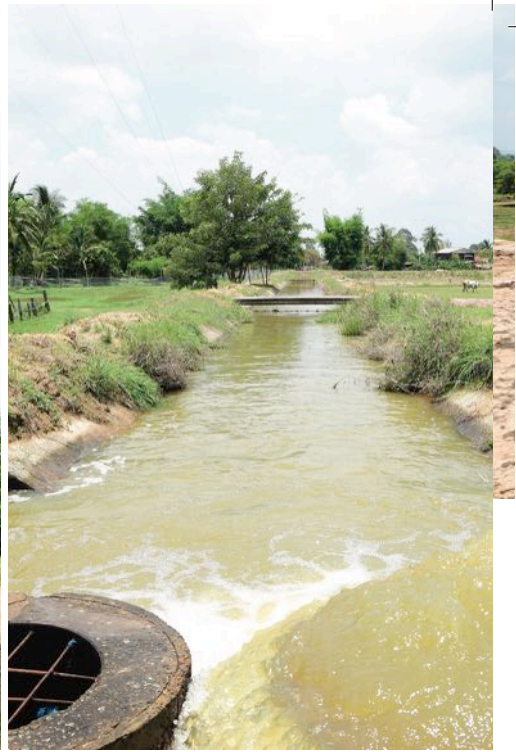
บุญทัน เดชศิริ ผู้ใหญ่บ้านลำดับที่ 2 ได้ไปศึกษาดูงานที่เพชรบูรณ์บ้าง ร้อยเอ็ดบ้าง ก็พบว่าแต่ละแห่งใช้เครื่องสูบน้ำ จึงทำเรื่องขอไปยังกรมชลประทาน เพื่อสูบน้ำจากที่ลุ่มขึ้นมาที่ดอน จนในปี 2529 กรมชลประทานก็ให้เครื่องสูบน้ำแบบใช้น้ำมันดีเซล ขนาด 8 นิ้ว มา 1 เครื่อง ในส่วนของน้ำมันให้ไปเติมที่สาขาของกรมชลประทาน ซึ่งอยู่ในตัวจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้เดือนละ 4 ถัง คิดเป็นปริมาณ 800 ลิตร

ขณะเดียวกันทางผู้ใหญ่บุญทันได้รวมกลุ่มชาวบ้านประมาณ 50-60 ครัวเรือนให้ช่วยสละที่ดินของตัวเองเล็กน้อย เพื่อขุดคลองดิน ขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 1.5 กิโลเมตร และลึกอีก 1.5 เมตร โดยชาวบ้านทุกคนที่อยากได้น้ำต้องช่วยกันขุด ไม่มีค่าจ้าง จึงปรากฏคลองส่งน้ำสายแรกในพื้นที่ขึ้น

หมู่บ้านดำเนินการสูบน้ำแบบนี้อยู่หลายปี แต่ทำอย่างไรก็ไม่พอใช้ ในปี 2538 สมัยของผู้ใหญ่บ้านคนที่ 3 ปัน จันทพันธ์ ได้ไปดูงานที่อำเภอภมกลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ไปเห็นเครื่องสูบน้ำพลังงานไฟฟ้า ซึ่งมีประสิทธิภาพ

กว่าเครื่องใช้น้ำมันมาก ไม่ยุ่งยากเท่าเครื่องแบบใช้น้ำมันด้วย จึงกลับมาปรึกษากับสมาชิกผู้ใช้น้ำซึ่งเริ่มขยายตัวเป็น 70 ครัวเรือนว่ามีความคิดเห็นอย่างไรบ้าง ที่ประชุมเห็นชอบกับเครื่องสูบน้ำแบบใหม่ เลยประสานงานไปทางกรมชลประทาน และในขณะเดียวกันก็ติดต่อไปยังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกาฬสินธุ์ คือ ชิงชัย มงคลธรรม ซึ่งเวลานั้นเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีอยู่ เพื่อให้เรื่องนี้สามารถขับเคลื่อนได้รวดเร็วขึ้น

ต่อมากรมชลประทานได้เสนอความคิดว่าต้องทำคลองส่งน้ำใหม่ด้วย คือทำเป็นคลองปูนคอนกรีต ขยายความยาวเป็น 2.5 กิโลเมตร ซึ่งทางผู้ใหญ่บ้านปันให้ลูกหลานที่ไปศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นช่วยออกแบบให้ พร้อมกับส่งแบบไปที่กรมชลประทาน โดยตั้งงบก่อสร้างไว้ที่ 130 ล้านบาท ใช้เวลาก่อสร้างราว 1 ปีก็เสร็จ ครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 4, 5, 6 และ 10 ซึ่งต่อมาได้ขยายความยาวไปเรื่อยๆ จนทุกวันนี้ยาวประมาณ 5 กิโลเมตร โดยมีสถานีสูบน้ำตั้งอยู่ที่บ้านจอมทองคอยสูบน้ำจากลำพะยั้ง

หลังสร้างคลองเสร็จ ทางกรมชลประทาน ก็คืนสิทธิ์การบริหารจัดการให้ชาวบ้านเป็นผู้ดูแล มีการตั้งประธาน กรรมการ โดยมีตัวแทนจากหมู่บ้านต่างๆ รวมอย่างน้อย 5 คน แต่ไม่เกิน 15 คน มีการวางกฎระเบียบ

“ค่าสมัครเป็นผู้ใช้ฯ 100 บาท รับผิดชอบตลอดชีพ โดยการสูบน้ำครั้งหนึ่งคิดค่าไฟ ชั่วโมงละ 50 บาท และถ้าใครจะขอใช้น้ำต้องมาทำเรื่องขอสูบน้ำให้เรียบร้อยก่อนว่าใช้เวลาไหน เพื่อจะได้เปิดเครื่องสูบน้ำ และกรณีใครฝ่าฝืนแอบลักลอบสูบน้ำ ครั้งแรกจะถูกตักเตือน และต้องเสียค่าปรับเป็นเงิน 250 บาท และครั้งที่ 2 กรรมการจะปิดประตูน้ำจุดนั้น หากอยากใช้ต้องมาสมัครใหม่ ซึ่งคณะกรรมการจะพิจารณาว่าให้หรือไม่” ผู้ใหญ่อัมพรเล่า

คลองส่งน้ำมีการติดตั้งประตูน้ำเอาไว้เป็นระยะๆ มีประมาณ 50 จุด ส่วนใหญ่จะต่อตรงเข้ากับแปลงนาของแต่ละคน เปิดน้ำเพียงไม่ถึงชั่วโมง น้ำก็ไหลท่วมที่นาทันที ซึ่งทำให้สังเกตได้ว่าใครแอบลักลอบสูบน้ำหรือไม่ และในกรณีที่แปลงไหนไม่มีประตูน้ำตรง ก็ให้ใช้ประตูร่วมกับแปลงข้างๆ และสมาชิกที่ใช้น้ำในวันนั้น ห้ามขุดคันคลองปิดประตูน้ำเด็ดขาด โดยวันหนึ่งกรรมการจะเปิดเครื่องสูบน้ำไม่เกิน 10 ชั่วโมง เพื่อรักษาอายุการใช้งาน

ในแต่ละปีจะมีการจัดประชุมใหญ่อย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อแจ้งผลการดำเนินงาน เช่น เสียค่าไฟไปเท่าไร เหลือเงินเข้ากองกลางเท่าไร ซึ่งตาม

ปกติแล้วค่าไฟฟ้าที่สมาชิกสมทบนั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดอยู่แล้ว แต่ด้วยข้อตกลงกับหน่วยงานเจ้าของเดิม กรมชลประทานจึงรับผิดชอบค่าไฟฟ้าบางส่วนให้ ต่อมาได้โอนคลองส่งน้ำให้เป็นของเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ หน้าที่รับผิดชอบดังกล่าว ก็เป็นของเทศบาลแทน ทำให้กลุ่มมีเงินเหลือพอจะไปซ่อมอุปกรณ์บางอย่างที่เสียหายได้

อีกเรื่องที่สำคัญมาก คือวันพัฒนาคลอง สมาชิกทุกคนต้องมาร่วมกันทำโดยไม่มีค่าแรง ใครไม่มาเสียค่าปรับตามค่าแรงขั้นต่ำ ถ้าไม่เสียก็ไม่ม่สิทธิ์ใช้น้ำในปีนั้น และในกรณีจุดใดจุดหนึ่งของคลองส่งน้ำเกิดชำรุดขึ้น พนักงานสูบน้ำซึ่งเป็นพนักงานของเทศบาลจะทำการปิดคลองไว้ก่อน เพื่อให้ช่วยกันแก้ไข

นอกจากคลองสูบน้ำแล้ว ที่นี่ยังมีการทำฝายกันน้ำไว้ด้วยในปี 2543 เพราะช่วงฤดูน้ำหลาก น้ำจากลำห้วยยังจะท่วมทุ่งนาไปหมด จึงต้องสร้างฝายเพื่อเก็บกักน้ำทั้งฤดูแล้งและฤดูฝน ถือเป็นการบริหารงานน้ำแบบครบวงจรจริงๆ

ปัจจุบันนี้ สมาชิกของกลุ่มบริหารจัดการน้ำมีอยู่รวม 80 ครัวเรือน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวขึ้นตามความยาวของคลองส่งน้ำ โดยคลองช่วงหลังๆ จะเป็นคลองคันดินแล้ว แต่ก็มีการวางระบบไว้เหมือนกัน จึงทำให้การบริหารงานเป็นในบรรทัดฐานเดียวกัน

สวัสดิการดีๆ
ที่เรามีให้แก่กับ
Welfare

จุดเด่นอย่างหนึ่งของสังคมชนบทคือการเป็นสังคมแห่งความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งจากแก๊งหนึ่งถ้วย ไบกะเพราหนึ่งต้น ชุมชนได้พัฒนารูปแบบของความเกื้อกูลกันจนกลายเป็นทุนทางสังคมด้านต่างๆ ซึ่งมีรากฐานมาจากความเอื้อเพื่อแบ่งปัน และที่ตำบลเหล่าใหญ่เองก็มีทุนเหล่านี้อยู่มากมายหลายรูปแบบด้วยกัน

จากบ้านหนึ่งหมู่บ้านหนึ่ง ไม่รู้ตัวเลยว่า ชาวบ้านที่นี่ได้คิดค้นระบบความช่วยเหลือเกื้อกูลกันไว้มากมายขนาดนี้

ฌาปนกิจสงเคราะห์ เพราะเราต้องช่วยกัน

เกิดแก่เจ็บตายถือเป็นธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่การแสดงความห่วงใยระหว่างคนในชุมชนก็ถือเป็นความดีงามที่พวกเขามอบให้กันและกัน โดยเฉพาะช่วงเวลาที่มิไครจากไปช่วงวันจันทร์ ก็ถือเป็นเรื่องสำคัญไม่แพ้กัน ดังเช่นคนที่บ้านมะนาว หมู่ที่ 3, 12 และบ้านเลิศสุวรรณ หมู่ที่ 11 ที่มีกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ของชุมชนตั้งแต่ปี 2532 และยังคงถือเป็นต้นแบบสำคัญให้หมู่บ้านอื่นๆ ได้เดินตามอีกด้วย

ชวลิต ไชยจิตร ประธานกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เล่าให้ฟังว่า แต่เดิมกลุ่มนี้อยู่ร่วมกับกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ภายหลังจากกลุ่มที่เขาวงล่มลง ทำให้คนในหมู่บ้านรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจของบ้านมะนาวขึ้นเอง โดยในสมัยนั้นบ้านมะนาวยังเป็นหมู่ที่ 3 หมู่บ้านเดียว ก่อนมาถูกแยกออกเป็น 11 และ 12 ในปี 2544 และ 2545 ตามลำดับ

“ตอนนั้นมีข้อตกลงว่า ให้แต่ครัวเรือนจ่ายเงินคราวละ 10 บาท เมื่อมีงานศพครั้งหนึ่ง” ชวลิตว่า

ต่อมาเกิดข้อขัดแย้งกันขึ้น การเก็บเงิน 10 บาทต่อครัวเรือนจะเป็นการเอาเปรียบกันเกินไปหรือเปล่า เพราะไม่ว่าครอบครัวเล็กครอบครัวใหญ่ก็จ่ายเงินเท่ากัน ที่ประชุมจึงมีมติขึ้นมา และเปลี่ยนวิธีคิดจากการจ่ายเงินระบบครัวเรือนเป็นระบบครอบครัวแทน

“เช่นครอบครัวหนึ่งมีลูก 2 คน หากลูก 2 คนไม่ได้แต่งงาน ก็จ่ายแค่ 10 บาทต่อครั้ง

ยังนับเป็นครอบครัวเดียว แต่ถ้าสมมติลูกคนหนึ่ง แต่งงานไป แม้จะอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน ก็ต้องจ่ายเพิ่มอีก 10 บาท เพราะนับเป็นอีกครอบครัว สรุปคือบ้านนี้ต้องจ่าย 20 บาท” ชาลิตอธิบาย

ที่ว่าหากลูกคนที่ 2 เกิดแต่งงานไปอีกคน จะไม่ถือว่าเป็นการแยกครอบครัว เพราะตามกฎหมายของหมู่บ้านจะต้องมีลูกคนใดคนหนึ่งที่อยู่เลี้ยงพ่อแม่อยู่ ซึ่งโดยมากจะเป็นลูกคนสุดท้ายท้องนี้เป็นหลักคิดคำนวณของกลุ่ม

ทั้งนี้ปัจจุบัน เพื่อรองรับกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ได้มีมติเก็บเงินเพิ่มเป็น 20 บาท โดยปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 350 ครอบครัว แบ่งเป็นหมู่ที่ 3 จำนวน 92 ครอบครัว หมู่ที่ 11 จำนวน 55 ครอบครัว และหมู่ที่ 12 จำนวน 123 ครอบครัว

“เป็นสมาชิกกันทุกครอบครัว” ชาลิตว่า

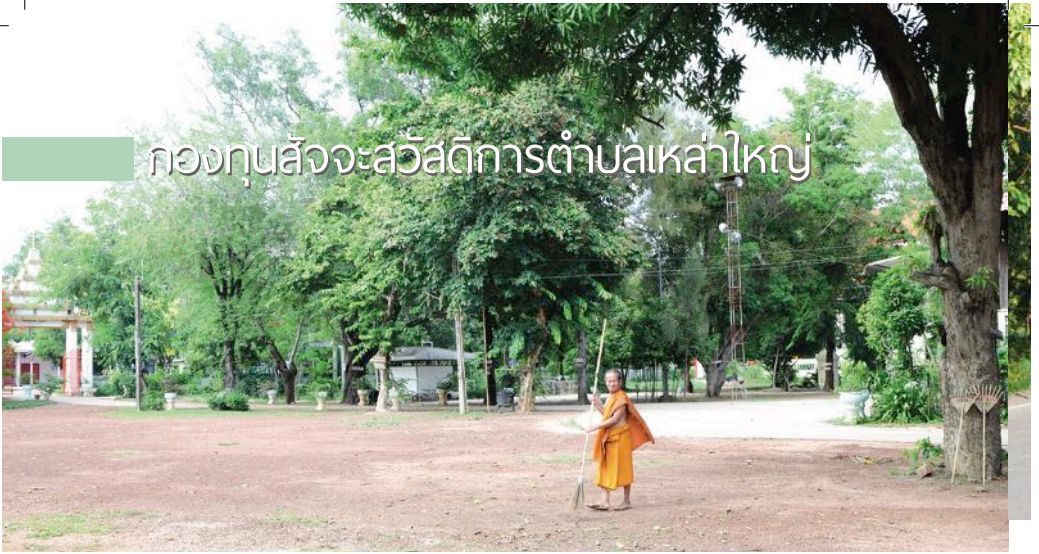
นอกจากกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์แบบจ่ายศพละ 20 บาทแล้ว ในปี 2550 ทางกลุ่มสังเกตเห็นว่า ปัจจุบันค่าจัดงานศพแพงขึ้น ไหนจะค่าอาหาร ดอกไม้ พวงหรีด ทำศพ และอะไรอีกมากมาย เงินราว 7,000 บาทคงไม่เพียงพอ จึงตั้งกลุ่มขึ้นมาอีกกลุ่ม มีวิธีการทำงานเหมือนกัน แต่เพิ่มวงเงินเป็น 100 บาท ซึ่งกลุ่มนี้อนุญาตให้ชาวบ้านที่มีความสนใจเข้าร่วมได้ ไม่ได้เป็นลักษณะกึ่งบังคับเหมือนสาย 20 บาท

อารีย์ สำโรงแสง ในฐานะற்றுญิก กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์สาย 100 บาท อธิบายว่า ปัจจุบันกลุ่มนี้มีราว 230 ครอบครัว โดยวิธีการเก็บเงินของทั้ง 2 กองทุนฯ นี้จะแตกต่างกัน หากเป็นกอง 20 บาท จะเก็บช่วงหน้าศพตอนเช้า พอตกบ่ายเริ่มพิธีเผาก็จะนำเงินมามอบให้ครอบครัวของผู้เสียชีวิต แต่ถ้าเป็นกลุ่ม 100 บาทจะใช้วิธีเก็บล่วงหน้า คือเก็บตั้งแต่เข้าเป็นสมาชิก คณะกรรมการจะนำเงินไปฝากธนาคาร แล้วถอนเงินออกออกมามอบเมื่อทราบข่าวการเสียชีวิต และจะเก็บเงินครั้งใหม่ในวันเผาศพนั้นๆ

ทั้งนี้การทำหน้าที่ของกรรมการ โดยเฉพาะชุด 100 บาทนี้ ได้มีการจัดสรรส่วนแบ่งค่าแรงให้ร้อยละ 3 แต่ส่วนมากกรรมการจะไม่รับหรือรับไม่เต็มบ้าง เนื่องจากถือว่าเป็นการทำบุญ และถือเป็นการเสียสละ นับเป็นกลไกสำคัญในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชน

ส่วนที่มาของกรรมการทั้ง 2 ชุดนี้ หากเป็นสาย 20 บาท จะมีทั้งหมด 5 คน ตั้งขึ้นจากผู้ช่วยหมู่บ้านละ 1 คน (จากหมู่ที่ 3, 11, 12) ส่วนอีก 2 คนเป็นตัวแทนที่ชาวบ้านไว้วางใจเลือกเข้ามา ขณะที่สาย 100 บาท มี 5 คนเหมือนกัน แต่ไม่ได้มีระบบตัวแทนหมู่บ้าน เพราะใช้วิธีเลือกจากสมาชิกโดยตรงแทน เพื่อความโปร่งใสในการดูแลผลประโยชน์ของคนในชุมชน

กองทุนสัจจะสวัสดิการตำบลเหล่าใหญ่

หนึ่งในสวัสดิการที่ประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่ ก็คือโครงการสวัสดิการออมวันละบาท ซึ่งมีที่มาแตกต่างกันไป บ้างเกิดขึ้นเพราะภาครัฐมีนโยบาย บ้างเกิดขึ้นมาก่อนที่ตำบลเหล่าใหญ่เองก็ได้รับการกระตุ้นจากนโยบายรัฐ โดยได้ใช้การต่อยอดขึ้นมาจากกลุ่มทอผ้าลายเก็บจก หมู่ที่ 7

“เราอยากช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตั้งแต่เกิดจนตาย จึงรวมกลุ่มโดยเอาสมาชิกจากกลุ่มทอผ้า 41 คน มาจัดตั้งกลุ่ม ไม่ได้รวมหุ้นอะไร แต่เราใช้วิธีเก็บเงินกันทุก 6 เดือน เดือนละ 30 บาท เก็บแบบนี้ปีละ 2 ครั้ง” **ประคอง นนทมาตย์** ประธานกองทุนสัจจะสวัสดิการ ตำบลเหล่าใหญ่ ฉายภาพให้เห็น

สำหรับกองทุนนี้เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ที่ 1,679 คน จากจำนวนประชากรทั้งตำบล 7,635 คน และตั้งใจจะขยายสมาชิกให้ครบจำนวนให้เร็ว โดยกองทุนจะเก็บค่าสมัครคนละ 20 บาท และมีเงินอุดหนุนจากภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามนโยบาย

สวัสดิการสามขาของรัฐบาล โดยเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่เคยมอบเงินอุดหนุนเป็นจำนวน 250,000 บาท รัฐบาลให้ผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) อุดหนุน 3 ครั้งระหว่างปี 2554-2556 รวมเป็นเงินประมาณ 1,000,000 บาท รวมกับกำไรส่วนหนึ่งจากการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าลายเก็บจก หมู่ที่ 7 ประมาณ 60,000 กว่าบาท โดยในช่วงสิ้นปีจะมีการจัดการประชุมสามัญประจำปี เพื่อรายงานผลการดำเนินงานต่างๆ ของกองทุนฯ

ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการได้จัดสิทธิประโยชน์ครอบคลุมสวัสดิการเรื่องต่างๆ 9 ประเด็นด้วยกัน คือ

1. การเกิด จะมีการผูกแขนให้เด็กเกิดใหม่จำนวน 500 บาท และให้ค่านอนโรงพยาบาลแก่คุณแม่ คินละ 200 บาท ไม่เกิน 1,000 บาทต่อปี
2. เกษียณอายุ มอบให้แก่คนที่มียอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยต้องเป็นสมาชิกครบ 5 ปี มอบให้ 500 บาท

ประคอง นนทมาตย์

3. นอนโรงพยาบาล มีเงินให้วันละ 200 บาท แต่ไม่เกิน 1,000 บาทต่อปี

4. เสียชีวิต ถ้าสมาชิกครบ 6 เดือนได้รับ 1,000 บาท ถ้าครบ 1 ปีจ่ายให้ 1,500 บาท ครบ 2 ปีให้ 2,500 บาท ครบ 3 ปีให้ 3,500 บาท อธิบายง่าย ๆ คือบวกเพิ่ม 1,000 บาท เมื่อเป็นสมาชิกครบ 1 ปี จนถึงอายุ 10 ปี จะให้ 10,500 บาท หลังจากนั้นจะให้อัตรานี้คงที่เสมอ

5. ทุนการศึกษาบุตรสมาชิก ถือเป็นสวัสดิการใหม่ ให้คนละ 100 บาท ต่อปี

6. ส่งเสริมอาชีพ โดยให้นำเงินของกองทุนไปซื้อฝ้ายกับกลุ่มทอผ้าลายเก็บจากทอเสร็จก็นำผ้าไปขายให้กลุ่มนั้น ส่วนต้นทุนที่ยืมมาก็ส่งคืนกองทุนฯ

7. ช่วยสาธารณประโยชน์ ถือเป็นสวัสดิการใหม่อีกเรื่อง โดยคณะกรรมการจะนำเงินส่วนหนึ่งไปร่วมทำบุญประเพณีต่างๆ ในพื้นที่

8. สวัสดิการของคณะกรรมการ เนื่องจากกองทุนนี้จะมี การเปิดรับสมาชิก และมีคนเกิดแก่ เจ็บ ตาย อยู่ตลอดเวลา ทำให้เงินในบัญชีเกิดการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้อง

แต่งตั้งคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้านขึ้นในตำบลเหล่าใหญ่มาช่วยจัดการในเรื่องพวกนี้ ไม่ว่าจะเป็นคนเก็บเงิน คนทำบัญชี คนต้อนรับ รวมแล้วประมาณ 10-12 คน โดยหน้าที่หลักของคนกลุ่มนี้คือ ทำงานทุกวันเสาร์แรกของเดือน ซึ่งเป็นวันเปิดทำการของกองทุนฯ ส่วนรายได้ก็แล้วแต่ที่กรรมการเห็นสมควร

9. สนับสนุนผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ซึ่งคณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณาว่าควรให้หรือไม่ อย่างไร

อย่างไรก็ตาม แม้กองทุนสังจะสวัสดิการตำบลเหล่าใหญ่จะยังไม่เข้มแข็ง และมีสมาชิกค่อนข้างน้อย แต่ก็ถือเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคมในพื้นที่ เพื่อให้ทุกคนได้รับสิทธิประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน แม้จะมีสถานภาพแตกต่างกันเพียงใดก็ตาม ที่สำคัญคือ การที่ผู้คนได้ลุกขึ้นจัดการตนเอง มอบความช่วยเหลือให้แก่กันและกัน

“อยากดีมีเงิน สวัสดิการชุมชนก็คุ้มครอง โดยยึดหลักที่ว่า ‘ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี’ ” ประคองทิ้งท้าย

สถาบันการเงินชุมชน

ยุพิน ศรีโต

พรณี ใจศิริ

ชมภู คุชอาจ

ถ้าพูดกันตรงไปตรงมา เรื่องเงินนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ขาดเสียไม่ได้ ด้วยอย่างน้อยมีเงินย่อมดีกว่าไม่มี ที่สำคัญ โลกที่เปลี่ยนไปมากทำให้เงินเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทุกสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาหาร การศึกษา อาชีพ สุขภาพ ฯลฯ

สำหรับสถาบันการเงินชุมชน บ้านเหล่าใหญ่ แม้จะเติบโตขึ้นมาจากกองทุนหมู่บ้านของหมู่ที่ 7 แต่ก็มีระบบบริหารจัดการที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ จนสามารถยกระดับขึ้นเป็นสถาบันการเงินที่ชาวบ้านพึ่งพาได้

พรณี ใจศิริ เற்றுญสถาบันการเงินชุมชน เล่าย้อนไปไกลถึงปี 2544 ว่า เวลานั้นรัฐบาลดำเนินนโยบายกองทุนหมู่บ้าน โดยได้มอบให้หมู่บ้านละ 1,000,000 บาท ดำเนินการเรื่อยมา จนได้รับการประเมินคุณภาพระดับ 3A ในปี 2547 ได้รับเงินเพิ่มทุนอีก 300,000 บาท ล่าสุดปี 2555 ได้รับมาอีก 1,000,000 บาท

ในช่วงล้านแรก ทางหมู่ที่ 7 นี้พยายามสร้างระบบเพื่อให้ง่ายต่อการจัดการ โดยคณะกรรมการ 14 คนได้กำหนดช่วงระยะเวลาการกู้ยืมของประชาชนในพื้นที่ออกเป็น 3 งวดด้วยกัน คืองวดแรกปล่อยกู้ในเดือนกันยายน 300,000 บาท งวดที่ 2 เดือนตุลาคม 350,000 บาท และงวดสุดท้าย เดือน

รวีวรรณ ชาญนะ

วราพร จิตจักร์

พฤศจิกายน 350,000 บาท โดยแต่ละคนมีเพดานการกู้ 20,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี โดยการกู้แต่ละครั้งต้องยื่นคำร้องภายใน 3 เดือน คนไหนกู้เดือนไหน ต้องส่งคืนเดือนนั้น จากการวางระบบเช่นนี้ ทำให้คณะกรรมการสามารถปิดงบดุลได้ลงตัวทุกปี จนกลายเป็นกองทุนที่เข้มแข็ง

พ.ศ. 2553 สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แนะนำว่าควรจะมีการตั้งสถาบันการเงินชุมชนขึ้นมา เพื่อเป็นรากฐานและต้นแบบนาร่องของตำบลเหล่าใหญ่ ชาวบ้านหมู่ที่ 7 จึงทำประชาคม เพื่อพิจารณาข้อดีข้อเสีย ในที่สุดชาวบ้านก็ลงมติเห็นด้วย

สำหรับโครงสร้างของสถาบันการเงินชุมชนนี้ บริหารในรูปแบบสมาชิก โดยสมาชิกต้องอยู่หมู่ที่ 1, 7 และ 8 เท่านั้น โดยสมาชิกสามารถซื้อหุ้นได้ในราคาหุ้นละ 100 บาท ซื้อได้ไม่เกิน 100 หุ้น ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ 340 คน โดยในขวบปีแรกสามารถระดมทุนได้มากถึง 140,000 บาท

โดยบริการมี 2 ประเภทหลักๆ คือการออมเงิน แบ่งรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท คือฝากประจำ เดือนหนึ่งไม่ต่ำกว่า 100 บาท ให้ดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี และฝากเผื่อเรียก ดอกเบี้ยร้อยละ 2 สามารถฝากถอนได้ตลอดเวลา

ส่วนบริการอีกประเภทคือ การกู้เงิน สถาบันการเงินมีให้กู้ 3 ประเภท คือปล่อยกู้ฉุกเฉิน เช่น คนไหนเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ พอถึงกำหนดชำระหนี้ไปก็จะหาเงินไปคืนเพื่อจะได้กู้ก่อนใหม่ได้ สถาบันปล่อยกู้ให้ได้ร้อยละ 20,000 บาท ต่อคน ต้องส่งคืนภายใน 15 วัน คิดดอกเบี้ยร้อยละ 50 สตางค์ ถ้าส่งช้าเพิ่มเป็นเดือนละ 1 บาท ประเภทที่ 2 คือการกู้ระยะยาว 6 เดือน คนที่กู้ได้ต้องเป็นสมาชิกไม่ต่ำกว่า 3 เดือน และมีอายุ 20 ปีขึ้นไป โดยการกู้แต่ละครั้งต้องแสดงวัตถุประสงค์ว่ากู้ไปเพื่อใช้ประโยชน์อย่างไร ดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน และสุดท้ายเป็นการกู้พิเศษเพื่อซื้อรถมอเตอร์ไซด์ เพดานในการกู้อยู่ที่ 40,000 บาท ตัดต้นตัดดอกทุกเดือน ร้อยละ 1 บาทต่อเดือน

ปัจจุบันสถาบันการเงินชุมชน มีสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งสิ้น 6,000,000 บาท สมาชิก 340 คน และในแต่ละปี หลังจากหักดอกเบี้ยเงินฝาก และทุนการศึกษาของสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่ คนละ 150 บาทแล้ว จะมีการนำมาจัดสรรปันส่วน แบ่งเป็นค่าปันผลหุ้นร้อยละ 50 กรรมการร้อยละ 35 สารองจ่ายร้อยละ 10 และการประกันความเสี่ยงร้อยละ 5 โดยสถาบันการเงินเปิดทำการทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน เดือนละหนึ่งครั้ง

ออมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชน

อารมณ ใจศิริ

เพราะความผิดพลาดจากการบริหารการเงินไม่รอบคอบในอดีต ได้กลายมาเป็นบทเรียนสร้างความยั่งยืนของการจัดการในปัจจุบันของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชน หมู่ที่ 8 บ้านเหล่าใหญ่ ที่วันนี้ได้กลายเป็นที่พึ่งหลักของประชาชน และยังเป็นเครื่องมือสร้างวินัยทางการเงินให้แก่กันในพื้นที่

อารมณ ใจศิริ ประธานกลุ่ม เล่าให้ฟังว่า ในช่วงปี 2542 ชาวบ้านส่วนหนึ่งเคยรวมตัวนำเงินมาลงทุนในลักษณะของแชร์ลูกโซ่ แต่ทำไปได้ไม่นานปรากฏว่าทุนหายกำไรหมด ไม่มีเงินส่งคืน ก็เลยต้องเลิกกันไป พอในปี 2548 ประชาชนยังมีปัญหาการเงินเรื่อยมา ทั้งไม่มีเงินเก็บ ไม่มีเงินลงทุน เป็นหนี้จนกระชั้น ด้วยความที่เคยมีบทเรียนมาก่อน จึงอยากลองดูอีกครั้ง

“ระบบบริหารเงินต้องมีความชัดเจน มีระบบหุ้น มีกฎระเบียบ จึงเรียกประชุมชาวบ้านประมาณ 50-60 คน แต่ที่เข้าร่วมกับเรามี 38 คน ตั้งเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนขึ้นมา” อารมณ ใจศิริ

เมื่อพลาดและล้มมาแล้ว การเริ่มใหม่จึงเน้นสร้างความยั่งยืนผ่านการออม โดยมีการเปิดให้ลงทุนกัน หุ้นละ 100 บาท คนหนึ่งต้องมีอย่างน้อย 10 หุ้น แต่ไม่เกิน 100 หุ้น เพื่อให้กลุ่มมีเงินมากพอในการดำเนินงาน

วีระพงษ์ ศรีเลา เहरुณี และ ภาวิณี เนตรคุณ ผู้ช่วยहरुณี ช่วยกันเสริมว่า ปัจจุบันกลุ่มมีบริการออมทรัพย์แบบไม่มีจำกัดยอดฝาก โดยแต่ละคนจะมีสมุดคู่ฝากติดตัวไว้ ใครจะฝากจะถอนก็เขียนใบคำร้องมาให้ เจอกรรมการที่ไหนส่งให้ได้เลย โดยกลุ่มให้ดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี ถ้าฝากไม่ถึง 6 เดือนจะไม่คิดดอกเบี้ย แต่ถ้าฝาก 6 เดือนถึง 1 ปีให้ดอกเบี้ยแค่ครึ่งเดียว

ทั้งนี้ทั้งนั้น กลุ่มจะเปิดอย่างเป็นทางการในวันอาทิตย์แรกของทุกเดือน ขณะที่การซื้อหุ้นจะทำได้ช่วงเดือนมกราคม แต่ถ้าติดปีใหม่จะเลื่อนไปเป็นอาทิตย์ที่ 2 ของเดือน ขณะที่การปล่อยกู้นั้นทำเป็นรายเดือน คนที่กู้ต้องเป็นสมาชิกเท่านั้น

ยอดแก้ว แสงเพชร

วีระพงษ์ ศรีเลา

ภาวิณี เนตรคุณ

“ปัจจุบันเรามีสมาชิกอยู่ 176 คน จาก หมู่ที่ 1, 7 และ 8 (บ้านเหล่าใหญ่ทั้ง 3 หมู่) ดอกเบี๋ยร้อยละ 1 บาท สำหรับการกู้ระยะเวลา 3 เดือนหรือ 6 เดือน ซึ่งส่วนใหญ่เอาไปลงทุน ด้านเกษตร เช่น ซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ แต่ถ้าเป็นการกู้ฉุกเฉิน เช่น ไปส่งหนี้ธนาคารเพื่อ การเกษตรและสหกรณ์ หรือจัดงานศพ งาน แต่งงาน งานบวช คัดดอกเบี๋ยร้อยละ 1 กำหนด ส่งไม่เกิน 10 วัน ส่งซ้ำปรับขึ้นเดือนละ 50 สตางค์ แต่ไม่เกิน 5 บาท โดยการกู้แต่ละครั้ง จะมีเพดานไม่เกิน 20,000 บาท และต้องมี สมาชิกค้ำประกันอย่างน้อย 1 คน” วีระพงษ์ว่า

ส่วนการจัดสรรแบ่งผลประโยชน์กันนั้น ยอดแก้ว แสงเพชร ผู้ช่วยเลขานุการ ลำดับ ให้ฟังว่า จะเกิดขึ้นหลังจกมีการหักดอกเบี๋ย เงินฝากเรียบร้อยแล้ว โดยการปันผลจะแบ่งเป็น ปันให้สมาชิกร้อยละ 45 คณะกรรมการร้อยละ 25 ใช้จ่ายในกองทุน เช่น ค่าอุปกรณ์ สมุดคู่มือ การฝาก รวมกับสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น การให้ทุนการศึกษาเด็ก ร้อยละ 10 และสมทบ กองทุนร้อยละ 20 ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียนอยู่

ในกองทุนประมาณ 1,000,000 บาท

นอกจากนี้ ที่นี่ยังมีระบบเสี่ยงตามสาย คอยประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น เวลาเลือกกรรมการประจำกลุ่ม จะใช้ วิธีการโหวตทุก 2 ปี แต่ว่าสุดท้ายมักได้ คนหน้าเดิมกลับเข้ามา เนื่องจากเป็นงานที่ไม่มี ใครอยากทำ แม้จะมีการแบ่งสัดส่วนรายได้ให้ ก็ตาม ปัจจุบันกรรมการมีทั้งหมด 11 คน แบ่งเป็นกรรมการบริหาร 8 คน ที่ปรึกษา 2 คน และตรวจสอบบัญชี อีก 1 คน

จากการที่ดำเนินงานมาต่อเนื่องร่วม 10 ปี อารมณ์ ในฐานะผู้นำกลุ่มกล่าวว่า แก้ปัญหา ไปได้มากจริง ๆ โดยเฉพาะหนี้้นอกระบบนั้น หายไปจากพื้นที่เลย อาจจะมีบ้างก็ต้องกู้ยืม ธนาคาร หรือกองทุนเงินล้าน เพราะหลายคน ใช้เงินตรงนี้ไปต่อยอดด้านการเกษตร เลยทำให้ ไม่สามารถหลุดพ้นจากวงจรหนี้ไปได้เสียที

“อย่างน้อยเงินกู้นี้ก็เป็นเงินที่ชาวบ้าน ออมเพื่อช่วยกัน ไม่ได้หวังกำไร เป็นที่พึ่งพา ให้แก่กันและกันมากกว่า” ประธานสรุป

ร้านค้าชุมชน (ศูนย์สาธิตการตลาด)

ใครบ้างจะไม่ชอบของถูกของดี ยิ่งซื้อ มาก ยิ่งได้คืนมากด้วยแล้ว ยากปฏิเสธไปกันใหญ่ ในพื้นที่บ้านหมู่ที่ 7 มีร้านค้าชุมชนแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อศูนย์สาธิตการตลาด หมู่ที่ 7 บ้านศรีปทุม ซึ่งเปิดดำเนินการ มาแล้วกว่า 30 ปี

สุวัฒน์ บุญอาษา กำนันตำบลเหล่าใหญ่ ในฐานะประธานศูนย์สาธิตการตลาดแห่งนี้ ให้ความรู้ให้ฟังว่า ชาวบ้านอยากให้มีร้านค้า ในชุมชน ด้วยการคมนาคมในเวลานั้นก็ยังไม่ สะดวก เหล่าผู้นำในยุคนั้น อาทิ **ไข แสงบาล** ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 **ไตร แสงเพชร** และชาวบ้าน อีก 50 กว่าคน จึงรวมเงินกันได้ราวหมื่นกว่า บาท นำไปซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น สบู่ ยาสิฟัน อาหารแห้ง เครื่องดื่ม ฯลฯ มาขายใน หมู่บ้าน โดยใช้บ้านของผู้ใหญ่บ้านบ้าง ผู้ช่วย บ้าง แยกนำสำคัญต่างๆ เปิดเป็นร้านค้าชุมชน หมุนเวียนกันไปเรื่อยๆ

จนกระทั่งปี 2527 ทางพัฒนาชุมชนมี งบประมาณก้อนหนึ่งให้มาทำโครงการ ที่ประชุม จึงตัดสินใจทำร้านค้าชุมชน โดยหมู่ที่ 7 ซึ่งมี ทุนเดิมอยู่ได้รับการไหวตให้เป็นพื้นที่นำร่อง ที่แรก ประจวบกับอดีตผู้ใหญ่บ้านคนก่อนหน้า เคยซื้อที่ดินไว้แปลงหนึ่ง และยินยอมให้ใช้ ตั้งร้านค้า จึงนำงบประมาณมาก่อสร้างเป็น อาคาร พร้อมกับเปิดรับสมาชิก ผ่านการขายหุ้น หุ้นละ 50 บาท ซื้อได้ไม่เกิน 2,000 บาท

โดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนหมู่ที่ 7 แต่ก็มีหมู่ที่ 1 ประปราย ร้านค้าชุมชนแห่งนี้เปิดให้บริการ 24 ชั่วโมง มีคนขายประจำ 1 คน สินค้าส่วนใหญ่ที่รับมาขายล้วนตอบความต้องการของประชาชน

“ทางร้านจะให้ใบเสร็จกับลูกค้า ให้เป็นหลักฐานยืนยันเวลาปันผล ที่สำคัญร้านค้ายังยอมให้สมาชิกซื้อของเงินเชื่อ โดยสามารถใช้เครดิตนี้จนถึงวันประชุมใหญ่ของร้าน 1 เดือน ถึงค่อยนำเงินกลับมาจ่าย” กำนันเล่า

ทางร้านค้าชุมชนทำการปันผลทุก 6 เดือน คือในเดือนมกราคมและเดือนกรกฎาคม กำไรสุทธิคิดเป็นสัดส่วน โดยคนขายได้ร้อยละ 30 เฉลี่ยคืนตามหุ้นร้อยละ 25 คณะกรรมการได้ร้อยละ 15 เฉลี่ยคืนยอดซื้อร้อยละ 25 ทุนสำรองร้อยละ 5

นอกจากนี้เวลาที่สมาชิกเสียชีวิต ทางร้านค้าชุมชนจะมีเงินอุดหนุนให้ศพละ 500 บาท รวมทั้งมีการแจกของสมนาคุณแก่สมาชิกในทุกปี โดยทุกคนที่มาร่วมจะได้รับของขวัญ แต่จะเป็นชิ้นเล็ก ชิ้นใหญ่ก็แล้วแต่ดวงของแต่ละคน

ปัจจุบัน ร้านค้าชุมชนแห่งนี้มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 140 หลังคาเรือน ในอนาคตอันใกล้นี้มีแผนการรองรับไว้ โดยจะขยายพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อรองรับสินค้าอื่น ๆ เช่น ปุย และสินค้าที่จำเป็นในการทำเกษตรกรรม

สุวัฒน์ บุญอาษา

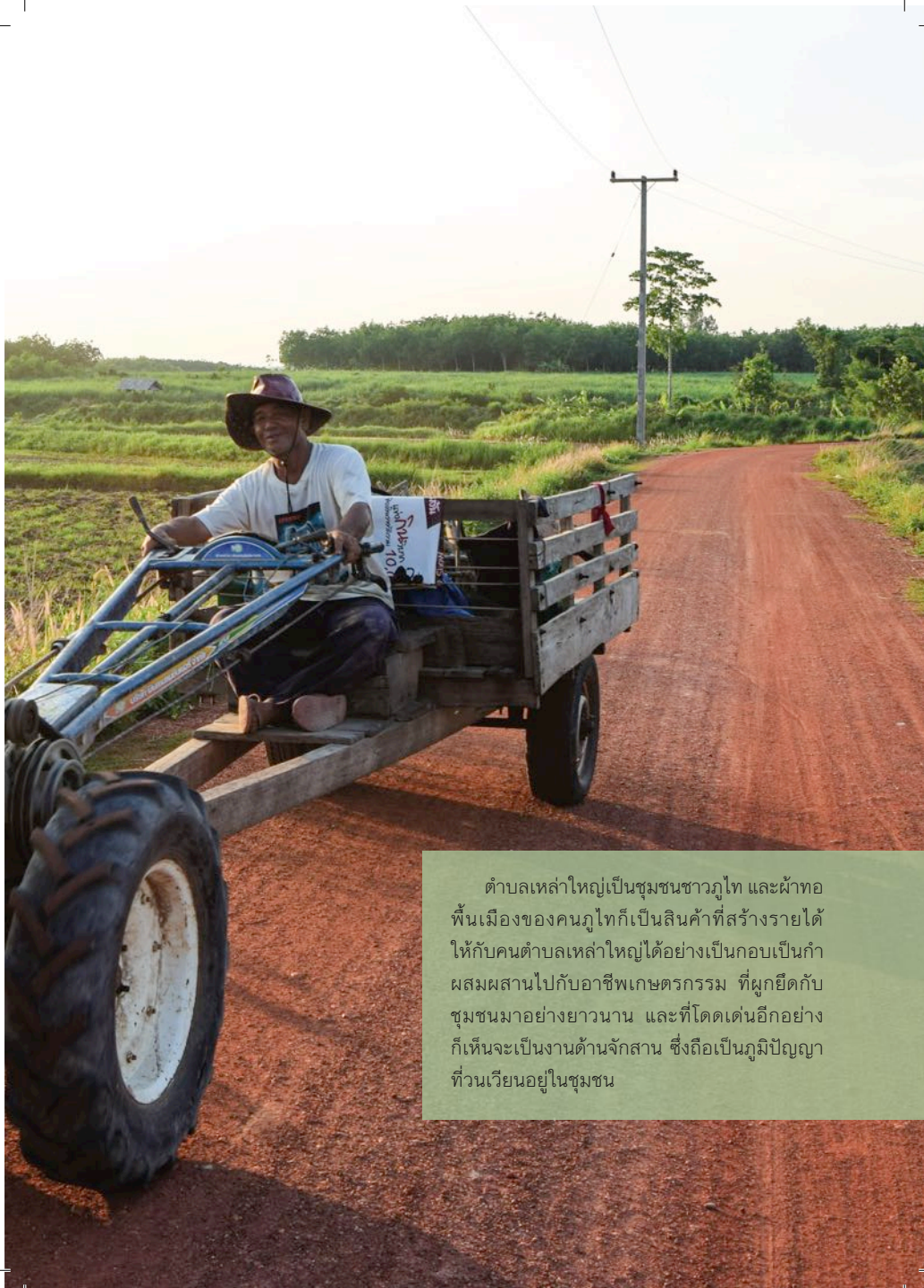
สราวุธ หาญกุล

គេរដ្ឋកិច្ចមូលដ្ឋាន

Community's Economy

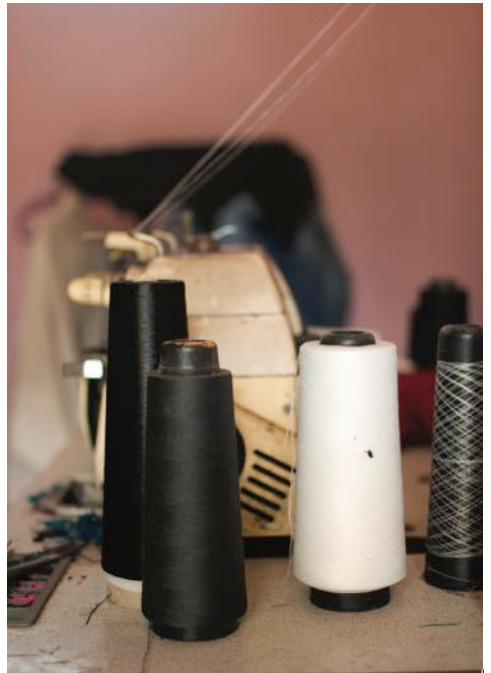

ตำบลเหล่าใหญ่เป็นชุมชนชาวภูไท และผ้าทอพื้นเมืองของคนภูไทก็เป็นสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับคนตำบลเหล่าใหญ่ได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ ผสมผสานไปกับอาชีพเกษตรกรรม ที่ผูกยึดกับชุมชนมาอย่างยาวนาน และที่โดดเด่นอีกอย่างก็เห็นจะเป็นงานด้านจักสาน ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาที่วนเวียนอยู่ในชุมชน

กลุ่มเสื้อเย็บมือ หมู่ที่ 1

วัฒนธรรมที่เด่นชัดที่สุดของคนภูไทนั้น สะท้อนผ่านการแต่งกาย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถพบเห็นได้ในชุมชนคนภูไท ที่บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 1 นั้นมีการรวมกลุ่มทำเลื้อเย็บมือลายภูไท เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มสตรี และยังเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่ และเป็นประจักษ์แก่สายตาของคนทั่วไป

สองหัวเรือใหญ่ของกลุ่ม **ไครศรีโสภาค** ยังประธานกลุ่ม และ **เพลินพิศ กุลเสนชัย** รองประธาน เล่าให้ฟังถึงจุดเริ่มต้นของกลุ่มว่า ก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี 2549 เดิมเป็นกลุ่มเครือข่ายของกลุ่มทอผ้าหมู่ที่ 7 ของ **ยายกอง แสงบาล** ซึ่งได้ริเริ่มดำเนินการมาก่อน

ความที่อยู่คนละพื้นที่ การติดต่อประสานงานไม่สะดวกเท่าที่ควร เลยมีการแยกตัวออกมา เริ่มแรกมีสมาชิกอยู่ 56 คน แต่ปัจจุบันขยายเพิ่มเป็น 133 คนแล้ว โดยมีสมาชิกรอบคลุมหมู่ที่ 1, 7, 8 บ้านเหล่าใหญ่ทั้งหมด รวมไปถึงหมู่ที่ 2 บ้านดงเหนือ และหมู่ที่ 9 บ้านโนนบุผา “เราให้ลงทุนกันคนละ 50 บาท คนหนึ่งถือได้หุ้นเดียว แล้วมีการเก็บเงินออมเดือนละ 10 บาท เพื่อเสริมสร้างวินัยการเงินด้วย” ไครศรีว่า

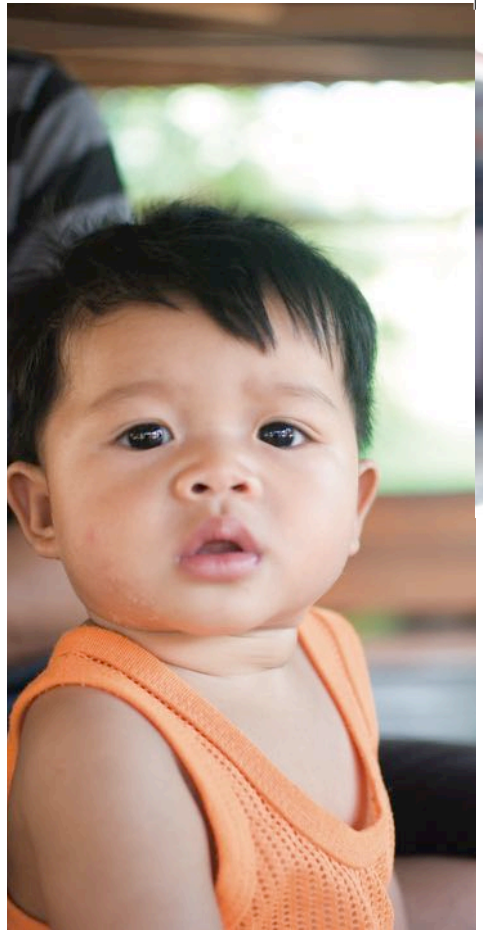
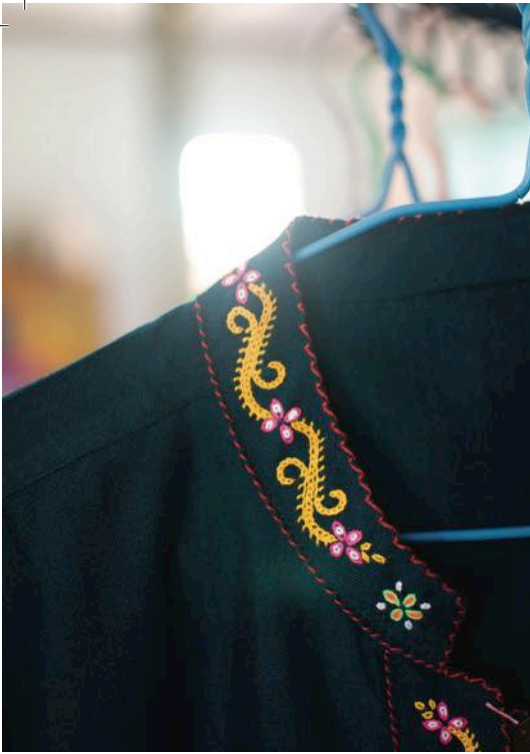
กลุ่มฯ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเสมอมา อาทิ โครงการอยู่ดีมีสุขตามแนว

เศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 40,000 บาท โดยจำนวนนี้ 30,000 บาท ถูกนำไปซื้อฝ้ายซื้อด้ายสำหรับทอ และ 10,000 บาทที่เหลือนำมาจ่ายให้แก่สมาชิกกลุ่มเป็นค่าแรง

“ปี 2555 เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่มอบเงินให้ 35,000 บาท ต่อเนื่องมาจนถึงปี 2556 จำนวน 50,000 บาท และปี 2557 อีก 35,000 บาท เพราะทางผู้บริหารเล็งเห็นถึงความเข้มแข็งของกลุ่ม และผลิตงานฝีมือที่เป็นหน้าตาของตำบล โดยกลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมสิ่งทอด้วย” เพลินพิศเสริม

สำหรับวิธีการบริหารงานของกลุ่มเลื้อเย็บมือ หมู่ที่ 1 นี้ จะมีการแบ่งงานให้สมาชิก 2 ส่วนด้วยกัน คือทอผ้าและเย็บลาย

เริ่มจากกลุ่มที่ทอผ้าก่อน โดยปกติจะเป็นผู้สูงวัยอายุ 60-70 ปี โดยทางกลุ่มจะซื้อฝ้ายมา 137 บาทต่อมัด หากสมาชิกคนไหนต้องการนำกลับไปทอที่บ้าน ทางกลุ่มก็จะให้เชื้อผ้าไว้ก่อนในราคา 145 บาท โดยปกติคนหนึ่งจะรับไป 14-16 มัด พองานเสร็จก็เอามาส่ง โดยเงินที่จะจ่ายให้ นั้นจะคิดจากความยาวของผ้าที่ทอออกมา ราคาเมตรละ 81 บาท ส่วนใหญ่คนหนึ่งจะทอได้ 53-56 เมตร จากนั้นนำไปหักลบกับฝ้ายที่เชื้อไว้ช่วงแรก หักแล้วคนหนึ่งจะได้ประมาณ 2,000 กว่าบาท

เพ็ลนพิศ กุลเสนชัย

ไครศรี โสภาคะยัง

พอได้ผ้าทอทั้งหมดออกมา ส่วนหนึ่ง ทางกลุ่มจะนำไปขายในราคา 90 บาทต่อเมตร แต่ก็มีส่วนที่นำไปตัดเป็นเสื้อ โดยประธาน จะรับหน้าที่ในการขึ้นรูปเสื้อ ก่อนจะส่งให้คน นำไปเย็บขาย ไม่ว่าจะกลายเป็นลาย นาค ลายมังกร ลายดอก สายบัว หรือลายทางนกยูง ซึ่งแต่ละตัว จะเป็นลายใดนั้น ประธานจะเป็นผู้เขียนกำกับ เอาไว้ให้

“ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกที่อายุไม่มากนัก ที่รับงานเย็บลายไปทำ คนหนึ่งจะได้รับค่าเย็บ ตัวละ 400 บาท โดยเฉลี่ย 5 วัน จะทำได้ 1 ตัว” ไครศรีเล่า

เมื่อมีกลุ่ม ก็ต้องมีการจัดสรรรายได้ โดย ปัจจุบันร้อยละ 30 เป็นของประธาน ในฐานะที่เป็นคนขึ้นทรงเสื้อ เป็นผู้ตัดเย็บ และเป็น ผู้ขายสินค้า เพราะศูนย์กลางการขายปัจจุบัน อยู่ที่บ้านของประธาน ส่วนสมาชิกจะได้ปันผล ร้อยละ 10 เฉลี่ยคืนให้คนทำงานร้อยละ 25 โดยใครทำมากได้มาก ร้อยละ 20 สำหรับ กรรมการ ร้อยละ 5 เป็นเงินสำรองจ่าย อีก ร้อยละ 5 เป็นเงินสาธารณประโยชน์ และที่เหลืออีกร้อยละ 5 เป็นค่าสวัสดิการต่างๆ

เช่น ช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกผู้เสียชีวิต รายละ 1,000 บาท โดยมีการปันผลให้ทุก เดือนมีนาคมของทุกปี

ส่วนเงินออมที่ออมกันทุกเดือน เดือนละ 10 บาทนั้น ปัจจุบันเก็บเป็นรายปี ปีละ 120 บาท โดยเงินที่ได้จะถูกนำมาปล่อยกู้ให้สมาชิก ที่เดือดร้อนครั้งละ 1,000 บาท คิดดอกเบี้ย 40 บาทต่อการกู้ยืมหนึ่งครั้ง และต้องคืนก่อน การปันผล เพราะการกู้ยืมแต่ละครั้งจะทำ ในช่วงนี้

สำหรับสินค้าของกลุ่มนี้ ถือว่าหลากหลาย มาก ไม่ว่าจะเป็นเสื้อพื้นเมืองภูไท สไบ ผ้าถุง ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้ามัดหมี่ และลายเก็บจก สามารถมาซื้อได้โดยตรงที่กลุ่ม

“บางครั้งอำเภอแจ้ห่มมาให้ไปออกงาน กลุ่ม ก็จะนำไปออกร้านให้ รวมไปถึงงานแสดงสินค้า ต่างๆ เพราะปัจจุบันทางกลุ่มได้เฝ้าระวังให้เป็น สินค้า OTOP ของตำบลด้วย” เพ็ลนพิศเล่า

ได้ทั้งเงินทั้งกล่อง และยังเป็นการสืบทอด ภูมิปัญญาพื้นบ้านไปด้วย นับเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนบนแนวทางที่มั่นคง จริงๆ

กลุ่มจักสาน หมู่ที่ 1

ตรงลานหน้าบ้านของ **ไครศรี โสภาคะยัง** ประธานกลุ่มเลื้อยเย็บมือ หมู่ที่ 1 เป็นที่รวมตัวของเหล่าสุภาพบุรุษตั้งแต่วัยกลางคนจนถึงวัยชรา พวกเขามารวมตัวกันทำเครื่องจักสาน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่พวกเขาสืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ

ถนอม พลขำ ในฐานะประธานกลุ่มจักสาน เล่าที่มาของกลุ่มว่า จริงๆ แล้วเกิดพร้อมกับกลุ่มเลื้อยเย็บมือ คือในปี 2549 โดยใช้สถานที่ตั้งแห่งเดียวกัน ซึ่งเหตุผลที่ทำกลุ่มนี้ มี 2 เรื่องด้วยกัน คือเป็นการส่งเสริมคนชราในพื้นที่ให้มีกิจกรรมยามว่าง หรือมาพูดคุยกัน ส่วนเหตุผลหนึ่งคือ หลายคนทำผลิตภัณฑ์จักสานอยู่ก่อนแล้ว แต่ขายกันแบบสะเปะสะปะ คือไม่มีจุดศูนย์กลางในการขาย

แถมการตั้งราคาก็เป็นปัญหา เพราะบางคนตั้งแพงเกินไป เพราะฉะนั้นหากรวมตัวกัน นอกจากจะเป็นการส่งเสริมอาชีพในพื้นที่แล้ว ยังไม่เป็นการเอาเปรียบชุมชนอีกด้วย

สำหรับการรวมกลุ่มกันครั้งนี้ ก็ไม่แตกต่างกับกลุ่มเลื้อยเย็บมือ คือสมาชิกทั้ง 24 คน มีการลงหุ้นคนละ 50 บาท เงินจำนวนนี้拿去ลงทุนซื้อไม้ไผ่ ตีนกระติบข้าว จากนั้นก็นำมาแบ่งกัน คนไหนอยากสานเป็นอะไรก็ทำ เพราะฉะนั้นที่นี่จึงมีสินค้าที่หลากหลาย ตั้งแต่กระติบข้าว หวดนึ่งข้าว กระหยัง ข้องสำหรับใส่ปลา แงบสำหรับใส่กบ และสวิง

ต่อมาผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ในเวลานั้นคือ **เร้ง โสภาคะยัง** ได้ทำการขอเงินจากโครงการอยู่ดีมีสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ได้เงินสนับสนุนมา 30,000 บาท โดยนำเงิน 20,000 บาท ไปซื้อไม้ไผ่ รวมไปถึงเครื่องริด จักสานสำหรับสมาชิกทุกคน คู่ละ 200 บาท ที่เหลือนำมาใช้เป็นเงินหมุนเวียนภายในกลุ่ม สำหรับการตั้งราคา จะมีราคากลาง สำหรับสินค้าแต่ละชิ้น เริ่มแรกให้เจ้าของงาน ตั้งราคามาก่อน จากนั้นสมาชิกจะช่วยกันดูว่า ถูกหรือแพงไป แล้วก็มากำหนดเป็นราคา มาตราฐาน หากใครไม่ยอมรับ ก็จะนำมา วางขายไม่ได้ ซึ่งสินค้าที่ทำมา ทางกลุ่มจะ รับซื้อไว้ จากนั้นก็นำมาขายในราคาบวกเพิ่ม 10 บาท ซึ่งกำไรตรงนี้จะไหลเวียนกลับเข้าสู่ กลุ่มอีกครั้ง

ในแต่ละปีจะมีการจัดสรรผลกำไรของกลุ่ม

โดยร้อยละ 30 จะแบ่งคืนสมาชิก ใครทำอะไร ได้คืนมาก ทำน้อยได้คืนน้อย ร้อยละ 15 นำ เข้ากลุ่ม อีกร้อยละ 15 ปันผลหุ้น ร้อยละ 5 เป็นทุนสำรอง อีกร้อยละ 15 เป็นทุนช่วยเหลือ สมาชิกและครอบครัวของสมาชิกที่เสียชีวิต โดยแต่ละคนจะได้เงินช่วยเหลือร้อยละ 500 บาท และร้อยละ 20 สุดท้ายให้กรรมการและ คนขาย แต่ส่วนใหญ่จะคืนให้ผู้เฒ่าผู้แก่

“เราอยากให้ชุมชนมีรายได้ แล้วก็ต้องการ ให้สืบสานภูมิปัญญาของหมู่บ้าน ก็เลยคิด ระบบนี้ขึ้นมา ให้ลูกหลานได้รู้จักการสานไม้ไผ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ก็เก่งหา รวมกลุ่มด้วยกัน เลยมี ความคิดว่าถ้าารวมกันแล้วขาย คงจะสร้าง รายได้พอสมควร” ประธานกลุ่มย้าปณิธาน

กลุ่มหม้อคา บ้านกุดผึ้งแดง

สม คำศรี

บุญเลี้ยง วิชัยโย

สุภาพ วิชัยโย

เวลาเอ่ยถึงหม้อคาหลายคนมองว่าเป็นสิ่ง
ที่ไร้ประโยชน์ เอาจมาใช้ทำอะไรไม่ค่อยได้ แต่
ด้วยภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ
ทำให้ชาวบ้านหมู่ที่ 6 บ้านกุดผึ้งแดง นำวัสดุ
นี้มาสร้างงานที่มีประโยชน์และก่อให้เกิด
รายได้กลับมาเลี้ยงครอบครัวด้วย

หนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่ถือว่าเป็นไฮไลท์ของ
ที่นี่เลยก็คือ 'โพหญ้า' โดย สม คำศรี ผู้เฒ่า
ของหมู่บ้านและประธานกลุ่มเล่าให้ฟังว่า
แต่เดิมยังไม่มีกระเบื้อง ลังกะลียงไม่แพร่หลาย
ชาวบ้านส่วนใหญ่เอาหญ้าคา หญ้าแฝกตัด
ให้ได้ขนาดสัก 70 เซนติเมตร แล้วนำมาถัก
ร้อยเป็นตับๆ มัดให้แน่น แล้วนำไปใช้
มุงหลังคา กันแดดกันฝน หรือบางคนก็ใช้สร้าง
กระท่อมสำหรับสัตว์ หรือเล้าหมู เล้าไก่ และ
ยังสามารถใช้ประโยชน์ได้อีกสารพัด

ที่สำคัญโพหญ้านี้เป็นสินค้าที่ไม่มีต้นทุน
อะไร อาศัยแค่แรงกายแรงใจ เพราะบางคนไป

ขอต้นหญ้ามาฟรีๆ บางทีก็ไปตัดตามป่าตามเขา โดยเฉพาะป่ายุคาลิปตลึงมีเยอะ ซึ่งหมู่ที่ 6 มีวัสดุพร้อม และทำกันแพร่หลายค่อนข้างมาก

ที่ว่าปัญหาคือเมื่อต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างขาย ราคาเลยไม่เท่ากัน มีการตัดราคากันบ้าง เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ผู้เฒ่าจึงเกิดความคิดว่าน่าจะรวมกลุ่มกัน เพราะนอกจากจะทำให้สินค้ามีบรรทัดฐานเดียวกันแล้ว ยังตรงกับความต้องการของเทศบาลที่อยากให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ

บุญเลี้ยง วิชัยโย และ สุภาพ วิชัยโย วิทยากรประจำกลุ่มเพิ่มเติมว่า การรวมกลุ่มครั้งนี้ไม่ได้มีการรวมหุ้นอะไรทั้งสิ้น แต่สมาชิกต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้า 20 บาท มีคณะกรรมการบริหาร 7 คน ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ 22 ชีวิต ทั้งหมดอาศัยอยู่หมู่ที่ 6

“เราช่วยขยายความรู้ไปสู่ชุมชน โรงเรียน

บ้านกุดฝั่งแดงเชิญไปสอนก็ไปให้ แล้วการรวมกลุ่มยังช่วยกำหนดราคาโพหญ้าที่แน่นอน ทุกวันนี้ขายต่บละ 25 บาท ผลิตขายเฉพาะช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวคือ ช่วงเดือนพฤศจิกายนจนถึงพฤษภาคม” บุญเลี้ยงเล่า

ส่วนการกระจายสินค้านั้น เป็นลักษณะต่างคนต่างทำต่างขาย แต่ถ้าร้านใดหมด ก็จะมีการแนะนำให้ไปซื้อบ้านอื่น ถือเป็นกระจายรายได้ให้ทั่วถึงทั้งหมู่บ้าน เพราะเฉลี่ยคนหนึ่งจะทำได้ประมาณ 500-600 ตับ แต่ถ้าเป็นคนที่ไม่ได้ลงอย่างตามสมแล้ว บางปีทำได้สูงถึง 700 ตับเลยทีเดียว โดยอายุการใช้งานของโพหญ้านี้อยู่ที่ประมาณ 3 ปี

แม้จะไม่ทันสมัยเหมือนใครเขา แต่เรามองสีหน้าของคนในกลุ่ม ยามที่กำลังง่วนอยู่กับการจัดเรียงต้นหญ้าคาแล้ว ก็ให้รู้สึกถึงความสุขเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าคนทั่วไปจะเข้าใจ

กลุ่มทอผ้าลายเก็บจก หมู่ 7

หญิงสูงวัยหลายสิบชีวิต นั่งเย็บลายผ้ากันอย่างขะมักเขม้น ที่เบื้องหน้ามีเลื่อทอตัวงามเรียงรายอยู่เต็มไปหมด เมื่อเข้าไปพูดคุยและสัมผัสใกล้ๆ จึงทราบว่าพวกเธอกำลังเย็บชิ้นลายผ้าเหล่านี้เพื่อไปปะติดกับเลื่อเหล่านั้น เป็นเลื่อพื้นเมืองลายภูไทดั้งเดิม ของดีของเด่นประจำตำบล

เกือบ 30 ปีที่พวกคุณยายมานั่งทำเลื่อเย็บมือแบบนี้ ใครจะเชื่อว่าวันนี้เลื่อเย็บมือลายภูไทของคุณยายจะกลายเป็นชื่อเสียงเป็นหน้าเป็นตาของตำบล นำชื่อเสียงกลับมายังตำบลเล็กๆ แห่งนี้ไม่รู้สิ้น ตลอดจนรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของพวกเขาไว้อย่างยั่งยืน

กอง แสวงบาล ประธานกลุ่มทอผ้าลายเก็บจก เล่าให้ฟังว่า กลุ่มเริ่มต้นขึ้นเมื่อปี 2529 ด้วยแรงยุของพัฒนาชุมชนอำเภอ ที่อยากจจะรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อทำกิจกรรม ซึ่งตอนนั้นพวกเธอมีความคิดที่จะใช้ภูมิปัญญาด้านการทอผ้าเพื่อสร้างรายได้ จึงได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้น

เริ่มแรกมีสมาชิกอยู่ทั้งหมด 49 คน ส่วนใหญ่ทอผ้ากันเป็นทุกคนอยู่แล้ว เพราะตามความเชื่อของคนภูไทคือ หากผู้หญิงคนไหนทอผ้าไม่เป็นจะไม่ค่อยมีผู้ชายมาขอ ทำให้ทุกคนต้องฝึกการทอผ้าทุกกระบวนการ ตั้งแต่ปลูกล้วย ฝ้าย ฝ้าย ฝ้าย เช่น ให้เป็นเส้น ชุบน้ำข้าว เอามาตากแดด เอามากวนัก ขดใส่มีด ทำให้เป็นเครือ

แล้วก็ทอเป็นผืน จนสุดท้ายคือการตัดผ้า เป็นเลื่อภูไทโบราณ เลื่อภูไทประยุกต์ เลื่อเย็บมือ

“เริ่มต้นมีการลงหุ้น หุ้นละ 20 บาท คนหนึ่งถือได้ไม่เกิน 5 หุ้น ขณะเดียวกันยังได้รับเงินสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอดีตพระภิกษุภิกษุโท ให้เงินช่วยเหลือ 2,000 บาท ซึ่งทางกลุ่มได้นำมารวมกับหุ้นเริ่มต้น แล้วนำไปซื้อฝ้ายเพื่อจัดสรรในกลุ่ม ขณะที่พัฒนาชุมชนอำเภอ โดย **ดร.นำใจ อู่อรรถิษย์** ได้ช่วยสนับสนุนฝ้ายสำหรับทอผ้าเช่นกัน แถมยังช่วยหาตลาดให้ อย่างไรก็ตาม การลงทุนครั้งแรกนั้นยังไม่มีกำไรผลออกมาให้สมาชิก เพราะถือว่าเป็นจุดตั้งต้นที่ทุกคนต้องช่วยเหลือกัน

จนกระทั่งต่อมา เมื่อระบบเข้าที่เข้าทาง กลุ่มจึงใช้วิธีรับซื้อคืนจากชาวบ้าน คือเอาไปทอเท่าไร ก็ส่งคืนมาเท่านั้น โดยมีการบวกลบกำไรไว้ในกระบวนการแล้ว เช่น ปัจจุบันทางกลุ่มนำผ้าให้สมาชิกคนละ 10 มัด ต้นทุน 1,500 บาท ชาวบ้านสามารถถักผ้าได้ประมาณ 31 เมตร ชาวบ้านก็นำไปขายคืนให้กลุ่ม เมตรละ 80 บาท เท่ากับชาวบ้านจะได้เงินคืนกลับมา 980 บาท ส่วนกลุ่มก็นำผ้าไปขายเมตรละ 90 บาท

นอกจากกระบวนการทอแล้ว กลุ่มยังมีการเย็บลาย โดยเฉพาะผ้าลายเก็บจก ซึ่งขึ้นชื่อว่าเป็นของดีประจำกาฬสินธุ์ โดยทุกวันนี้ทางกลุ่มจะจ้างสมาชิกให้เย็บลายตัวละ 400 บาท ซึ่งโดยปกติแล้วเดือนหนึ่งสมาชิกจะทำได้

ลิม ยอดยศ

กอง แสบบาล

ไตร แสงเพชร

ประคอง นนทมาตย์

ใจ สุธสว้าง

เฉลี่ย 3-4 ตัว และในกรณีที่สมาชิกขึ้นทรงเลื้อยให้พร้อมเย็บลาย จะได้เงิน 520 บาท

สำหรับสินค้าที่ขายทุกวันนี้ **ไตร แสงเพชร** และ **ลิม ยอดยศ** สองกรรมการกลุ่มบอกว่า มีหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นเสื้อทอแขนสั้น ตัวละ 850 บาท เสื้อทอแขนยาวตัวละ 900 บาท มีสไบ ผ้าขาวม้า หมอน รวมไปถึงลายผ้า เก็บจก โดยสินค้าหลายชิ้นได้รับดาว OTOPT ทั้งสไบแพรวา เสื้อเย็บภูไทได้ 4 ดาว ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าห่มสี่ตะกอก และผ้าขาวม้าได้ 3 ดาว สินค้าทั้งหมดขายที่กลุ่ม รวมไปถึงออกงาน OTOPT เทศบาลตำบล และโรงเรียนต่างๆ ยามมีงาน

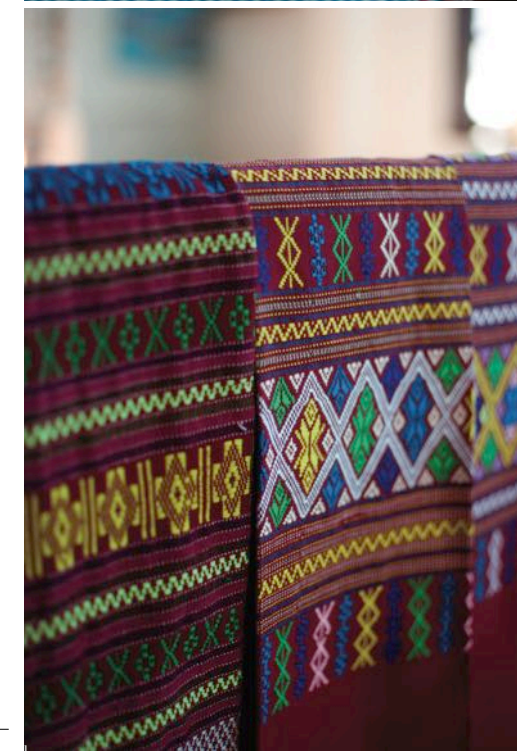
ขณะเดียวกันทางกลุ่มก็พยายามสร้างเครือข่ายพันธมิตรไปในหมู่บ้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาและสานภูมิปัญญานี้ให้คงอยู่สืบต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมร่วมกับธนาคารออมสินให้ชาวบ้านทั้ง 12 หมู่บ้าน หมู่ละ 5-6 คน และ

ปัจจุบันก็มีหลายกลุ่มที่เติบโตไม่แพ้กลุ่มของยายกอง เช่น กลุ่มทอผ้าในหมู่ที่ 1

ปัจจุบัน กลุ่มทอผ้าลายเก็บจก บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 7 มีสมาชิกอยู่ทั้งสิ้น 70 คน มีทุนหมุนเวียนอยู่ประมาณ 80,000 บาท มีการปันผลกระจายรายได้เป็นประจำทุกปี โดยแบ่งเป็นกรรมการร้อยละ 10 ผู้ขายสินค้าร้อยละ 25 ปันผลหุ้นร้อยละ 20 เป็นทุนสำรองร้อยละ 20 เข้ากองทุนสวัสดิการออมวันละบาทร้อยละ 10 เฉลี่ยคืนร้อยละ 10 และเป็นค่าสวัสดิการต่างๆ อีกร้อยละ 5

นอกจากนี้ยังมีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี 2530 โดยสมาชิกกลุ่มทั้งหมดจะต้องฝากเงินเดือนละ 10 บาทต่อเนื่องกัน 5 ปี พอครบก็จะนำเงินต้นและดอกเบี้ยมาแบ่งสรรปัน จากนั้นก็เริ่มต้นออมใหม่ ซึ่งแม้จะไม่มีการต่อยอดเพิ่มเติม แต่ก็เป็นการสร้างนิสัยการออมและการใช้เงินอย่างรู้คุณค่าได้เป็นอย่างดี

กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์บ้านมะนาว

เชื่อเถอะว่า ใครๆ ต่างก็รู้ดีถึงโทษของปุ๋ยเคมีว่า ยิ่งใช้เยอะ ผลผลิตที่ออกมาก็จะยิ่งแย่ตามไปด้วย แถมถ้ากินผลผลิตที่ปนเปื้อนเข้าไปสะสมมากๆ ก็ส่งผลเสียต่อร่างกาย คนบ้านมะนาวกลุ่มหนึ่งซึ่งรู้ซึ้งในเรื่องนี้หลังจากได้สัมผัสดินแห่งกรุงชวดาอาหาร จึงเริ่มรวมกลุ่มเพื่อหาผลิตภัณฑ์ทดแทนสารเคมีโดยมี **สำราศ แสบงบาล** ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญ

“ข้าวที่กินก็เริ่มแข็งไม่อร่อยเหมือนวันวานด้วย มันถึงเวลาที่ต้องเปลี่ยน” สำราศว่า

ในช่วงนั้นเป็นจังหวะเดียวกับที่มิ่งบประมาณโครงการอูยดีมีสุขตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาพอดี ผู้ใหญ่บ้านเริ่มจัดระดมความคิดพร้อมให้ภาพว่า ทุกวันนี้นดินแยลง ข้าวแข็งต่างจากเมื่อก่อนลิบลับ ฉะนั้นจึงนำงานบตรงนี้เข้ามาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดขึ้นมาเสียงแตกเป็นสองฝ่าย ด้วยส่วนหนึ่งมองว่าเกษตรเคมีนั้นสะดวก ไม่เปลืองเวลา

“ที่สุดเมื่อฝ่ายเห็นด้วยเป็นเสียงส่วนใหญ่หมู่บ้านจึงได้นำงบประมาณทั้งสิ้น 300,000 บาท ตั้งคณะกรรมการขึ้น 14 คน มีชาวบ้านรวมกลุ่มเริ่มต้น 16 ครัวเรือน ไปอบรมที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ดูวิธีการทำปุ๋ยอย่างละเอียด พอเสร็จกลับมาก็สร้างโรงเรือนซื้อเครื่องจักร เครื่องบด เครื่องร่อน เครื่องอัดเม็ด หมดเงินไปราวๆ 250,000 บาท ส่วนที่เหลือก็นำไปใส่ซื้อวัตถุดิบทำปุ๋ย” **บัวลา ไชยทอง** ประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์เล่า

ส่วนวิธีการทำปุ๋ยหมักนั้น **สัมฤทธิ์ เลิศศรี**

ปราชญ์ชาวบ้าน เล่าให้ฟังว่า ส่วนประกอบหลักๆ ก็มีขี้เป็ด แกลบดำ ฟอสเฟต น้ำหมักรำ ปูนขาว และหัวปุ๋ยซึ่งเป็นสารเคมีอีกเพียงเล็กน้อย นำทั้งหมดใส่ผสมเข้าไป บดตีให้ละเอียด จากนั้นก็นำมาใส่เครื่องร่อน พอได้เรียบร้อยก็นำมาบรรจุใส่ถุงป่านที่เตรียมไว้ ถุงละ 50 กิโลกรัม ราคาขายถุงละ 180 บาท ขายให้เฉพาะคนหมู่ที่ 3, 11 และ 12

ภายหลังจากเมื่อกระบวนการต่างๆ ลงตัว คณะกรรมการจำคนมาช่วยผลิตเพิ่ม โดยให้ค่าจ้าง 40 บาทต่อ กระสอบ พร้อมกับตั้งราคาขายเงินสดกระสอบละ 280 บาท และ 290 บาท สำหรับผู้ที่ซื้อเป็นเงินเชื่อ โดยต้องจ่ายเงินภายใน 3 เดือนก่อนการปันผล

ส่วนรอบของการผลิตมีทั้งหมด 3 รอบ คือ เดือนมีนาคม เมษายน และพฤษภาคม กล่าวง่ายๆ คือก่อนเริ่มฤดูกลางเพาะปลูก โดยรอบหนึ่งใช้เงินลงทุนประมาณ 20,000 บาท ทำ 3 รอบ ได้ประมาณรอบละ 100 ถุง ขายให้บ้านมะนาวเป็นหลัก แต่ถ้าหมู่อื่นอย่างบ้านเหล่าใหญ่ หรือบ้านคำกั้งสนใจก็พร้อมขาย เพราะปุ๋ยตัวนี้สามารถนำไปใส่ได้ทั้งนาข้าวสวนยาง ไร่อ้อย

ปัจจุบันกลุ่มปุ๋ยนี้มีสมาชิกอยู่ราวๆ 80 ครัวเรือน ทั้งหมดอยู่ในบ้านหมู่ที่ 3, 11 และ 12 มีเงินหมุนเวียนอยู่ราว 60,000 บาท มีระบบหุ้นส่วนที่ชัดเจน

“เรามีการลงหุ้น หุ้นละ 100 บาท คนละไม่เกิน 10 หุ้น โดยเงินกำไรสุทธิภายหลังจากหักต้นทุนทั้งหมดแล้ว ร้อยละ 30 แบ่งให้

สำรัส แสงบual

บัวลา ไชยทอง

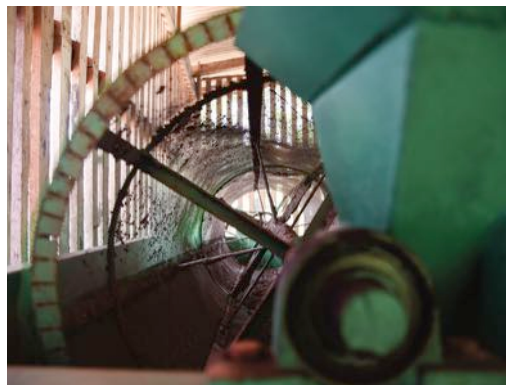

สัมฤทธิ์ เลิศศรี

คณะกรรมการ อีกร้อยละ 30 ปีผลให้สมาชิก ร้อยละ 20 ให้คนผลิตคนขายปุ๋ย ร้อยละ 10 เป็นค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ และร้อยละ 10 สุดท้ายมอบเป็นสาธารณประโยชน์ เช่น ค่า น้ำมันเครื่องตัดหญ้า ถางป่าปีละ 3-4 ครั้ง ทำรั้วหมู่บ้าน หรือให้วัดบ้าง” บัวลาเล่า

นอกจากโครงการอยู่ดีมีสุขฯ แล้ว เกษตรกรจังหวัดเคยมาตรวจเยี่ยม ให้ กากน้ำตาลมา 3 แกลลอน และสารเร่งซูเปอร์ พด.2 ซึ่งเป็นจุลินทรีย์ในการย่อยสลาย อินทรีย์วัตถุอีก 10 ถุง ถือเป็นการช่วยลด ต้นทุนไปได้มากพอสมควร

อย่างไรก็ดี ต้องยอมรับว่าปุ๋ยอินทรีย์นี้ ยังต้องพัฒนาขึ้น เพราะชาวบ้านหลายคน ยังไม่ยอมใช้ เพราะไม่สะดวก เนื่องจาก ไม่สามารถนำไปฉีดหว่านได้เหมือนปุ๋ยเคมี ต้องเทลงในพื้นที่แต่ละจุด แต่ก็ถือว่าเป็น ก้าวอย่างสำคัญสำหรับเกษตรกรพึ่งพิง ตนเอง และเป็นแนวทางที่มีความยั่งยืน

กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 7

ภายในรั้วบ้านของสมาชิกบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 7 ส่วนมากนั้นมีพื้นที่สีเขียว เป็นพืชผักสวนครัว ที่กลายเป็นความโดดเด่นของบ้าน หมู่ที่ 7 จนใครต่อใครพากันมาขอความรู้ ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่บ้านของ **รำเพย สีสาลาด** ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง หมู่ที่ 7 ที่รอคอยถ่ายทอดแง่มุมที่น่าสนใจให้กับใครก็ตามที่ผ่านมายิ้มเยื่อน

เมื่อปี 2551 รำเพยได้มีโอกาสเข้าฝึกอบรมเศรษฐกิจพอเพียงกับ **พระมหาสุภาพ พุทธิวิริโย** แห่งวัดป่านาคำ พร้อมกับเครือข่ายชาวบ้านในตำบลเหล่าใหญ่เป็นเวลา 5 วัน 4 คืน ที่แห่งนั้น ได้สอนให้ชาวบ้านเห็นถึงวิธีการปลูกพืช ว่าต้องทำอะไรถึงจะเหมาะสม

“เริ่มต้นให้ปลูกต้นกล้วยเป็นพีเลี้ยง เพราะกล้วยเป็นพืชขอมน้ำ สามารถให้ผลได้ตลอดทั้งปี โดยแต่ละต้นให้ปลูกห่างกัน 2 เมตร ส่วนช่องว่างนั้นก็ให้ปลูกผักกาด พริก มะเขือ หรือที่ท่านนิยามว่าเป็นพืชปัญญาอ่อน เพราะต้องดูแลตลอดทั้งปี” รำเพยว่า

เมื่อกลับมาถึงบ้าน รำเพยก็เริ่มงานของตนทันที ด้วยการพัฒนาแปลงของตัวเอง จากแต่ก่อนที่ปลูกแต่หญ้า สำหรับเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ก็หันมาขุดหลุมปลูกกล้วย ประมาณ 100 หลุม และในแปลงนี้ลงพืชหลากหลายอย่าง ทั้งไม้แดง ไม้ยางนา ไม้ประดู่ ไม้ประยูง ไม้สักทอง ผักหวาน มะเขือ ข่า ตะไคร้ ซึ่งแม้จะไม่ใช่อุดรเดียวกับพระมหาสุภาพ แต่เป็นการ

จำเพย สีสกาลาด

ประยุกต์ตามประสบการณ์ โดยเชื่อว่าเป็นการ
เลียนแบบวิถีธรรมชาติ

“ตอนแรกพอไม่เห็นด้วย คือเขาเคยอยู่
กรุงเทพฯ เลยมองว่าจะทำไปทำไม ซื้อเขาก็ได้
บางที่วัวมากินต้นกล้วยที่ปลูก แต่เราเห็นว่า
นี่เป็นการลดรายจ่าย คือเรากินเองเป็นหลัก
ที่เหลือก็แบ่งให้เพื่อนบ้านได้กิน แบ่งขายบ้าง
ยิ่งพวกพืชปัญญาอ่อนอย่าง ฟริก มะเขือ
ผักกาด ผักหอม มันโตเร็ว เลี้ยงได้ไม่นานก็
กินได้แล้ว” แมร์ราเผยกล่าวถึงช่วงแรกของการ
เริ่มทำ ซึ่งเต็มไปด้วยเสียงคัดค้าน แต่ผลผลิต
ที่โตวันโตคืนก็พิสูจน์ให้เห็นว่า การตัดสินใจ
ในวันนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สูญเปล่า

กระทั่งในปี 2552 ทางเทศบาลตำบล
เหล่าใหญ่มีความคิดอยากให้ชาวบ้านรวมกลุ่ม
เศรษฐกิจพอเพียง จึงมอบหน้าที่ให้กอง
สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมาช่วยจัดการ
โดยเริ่มต้นสนับสนุนการทำปุ๋ย มีการแจกถัง
น้ำหมัก กากน้ำตาล ต่อมาส่งเสริมเรื่องการ
เลี้ยงหมู โดยแบ่งให้พื้นที่ละ 2 ตัว โดยใน
ครั้งนั้นมีสมาชิกรวมกันได้ 75 คน และใน
แต่ละพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันนับเป็น 6 พื้นที่ 12
หมู่บ้าน จะมีตัวแทนพื้นที่ละ 2 คน ทำหน้าที่
เป็นประธานและรองประธาน คอยประสานกัน
ไปมาระหว่างกลุ่ม ขณะเดียวกันทางเทศบาล
ก็มีการเชิญวิทยากรเข้ามาอบรม ไม่ว่าจะเป็น

**พระอาจารย์สุภาพ และอาจารย์สมภาร
วิเศษศรี** จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ซึ่งเชี่ยวชาญเรื่องทำปุ๋ย

แต่ละปีจะมีการประชุม 1 ครั้งเพื่อติดตาม
ความคืบหน้าของสมาชิกว่าสร้างผลงานไปถึง
ไหนแล้ว รวมไปถึงมีการแนะนำตลาดที่สมาชิก
สามารถนำสินค้าไปวางขายได้ เช่นที่
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช กุฉินารายณ์
จะมีตลาดสุขภาพทุกเช้าวันศุกร์ ใครสนใจก็ไป
สมัครได้ โดยทีมไม้เลื้อย ซึ่งเป็นทีมสหวิชาชีพ
ที่นั่นจะส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาตรวจสอบความ
ปลอดภัยของแปลงผักที่ปลูก

ปัจจุบันกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงมีสมาชิก
เพิ่มขึ้นเป็น 80 ครัวเรือนแล้ว และมีโครงการ
ต่อยอดอีกหลายกิจกรรม เช่น โครงการ 1 ไร่
1 แสน ของผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งให้
ชาวบ้านเขียนโครงการเสนอว่าจะทำอะไร
ในแต่ละแปลง เพื่อจะมีรายได้ 100,000 บาท
ซึ่งแม้ว่าเราจะเสนอโครงการไม่ผ่าน แต่จาก
ความพยายามคิด และทดลองทำ ก็ทำให้พื้นที่
เกษตรของร่ำเพยมีความหลากหลาย ทั้งที่นา
ทั้งสวนยาง สวนผลไม้ บ่อเลี้ยงปลา เล้าหมู
เล้าไก่ ที่สำคัญกรมพัฒนาที่ดินยังมีโครงการ
จะทำศาลาหมอดินในพื้นที่นี้ด้วย เพื่อกระจาย
ความรู้เรื่องดินออกไปในวงกว้าง

หมูหลุม

บุญสถิต จิตจักร์

นอกจากการทำพื้นที่เศรษฐกิจพอเพียงแล้ว อีกหนึ่งกิจกรรมที่ทางเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ ได้ต่อยอดจากการอบรมของ **พระมหาสุภาพ พุทธรวิโร** แห่งวัดป่านาคำ คือการเลี้ยงหมูหลุม

บุญสถิต จิตจักร์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 บ้านโนนบุปผา เล่าให้ฟังว่า เป้าหมายสำคัญของการเลี้ยงหมูหลุมนี้ คือการนำขี้หมูมาต่อยอดเป็นปุ๋ยสำหรับต้นไม้ที่จะปลูกในแปลงเกษตร อย่างไรก็ตามภายหลังการรวมกลุ่มเมื่อปี 2552 เป้าหมายของการเลี้ยงหมูก็เริ่มมีหลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการบริโภคในครัวเรือน การเพาะพันธุ์เพื่อส่งขาย

ในช่วงแรกเทศบาลสนับสนุนหมูพันธุ์เหมยซานให้ โดยแบ่งกันไปใน 6 พื้นที่จาก 12 หมู่บ้านทั่วตำบล ซึ่งจะมีตัวแทนพื้นที่ละ 2 คน ทำหน้าที่เป็นประธานและรองประธาน คอยประสานกันระหว่างกลุ่ม

“แต่ละกลุ่มจะให้ชาวบ้านในพื้นที่ที่ประสงค์จะเลี้ยงหมูลงชื่อ ใครลงชื่อก่อนก็จะได้เลี้ยงก่อน และต้องจ่ายค่าสมัครสมาชิก 100 บาท โดยผู้เลี้ยงจะได้หมูตัวผู้ และหมูตัวเมียอย่างละหนึ่งตัว โดยปัจจุบันหมู่ที่ 9 มีสมาชิกอยู่ 7 คน” บุญสถิตเล่า

สำหรับวิธีการเลี้ยงสำหรับหมู่ที่ 9 จะแตกต่างออกไป คือเลี้ยงเฉพาะตัวเมียเท่านั้น ส่วนตัวผู้จะส่งขายเพื่อไปชำแหละ เพราะหมูพันธุ์เดียวกัน หากผสมพันธุ์กัน ลูกที่ออกมาจะไม่มีคุณภาพ โดยวงล้อของการเลี้ยงนั้น ผู้ใหญ่อธิบายว่า พอหมูอายุได้ 8 เดือน ก็จะไปหาพ่อพันธุ์มาทับ ทับทีหนึ่งเสียค่าใช้จ่ายให้

เจ้าของหมูตัวผู้ประมาณ 200 บาท จากนั้นหมูจะอุ้มท้องอยู่ 4 เดือน คลอดออกมาครั้งละ 5-6 ตัว หลังจากนั้นอีก 4 เดือนต่อมา ก็ให้ทับใหม่ เป็นแบบนี้เรื่อยๆ ไป ส่วนลูกหมูที่ได้มา จะเลี้ยงอยู่ประมาณ 1-2 เดือน แล้วนำไปส่งขาย ส่งชำแหละได้ โดยทั้งนี้ก็มีข้อแม้ว่า ลูกในคอกแรกจะแยกลูกหมูตัวผู้กับตัวเมียออกมา 1 คู่เพื่อส่งต่อให้สมาชิกที่รอคิวอยู่ในลำดับถัดไป

ส่วนราคาหมูในปัจจุบันนี้ ผู้ใหญ่บอกว่าแล้วแตขนาด แต่โดยมากคนจะนิยมลูกหมูอายุ 2-3 เดือน เพราะเนื้อจะนุ่มกว่า ตัวหนึ่งราคาประมาณ 500-800 บาท ยิ่งหน้าเทศกาลราคายิ่งสูง ส่วนหมูแก่ คนไม่นิยมกินเพราะเนื้อเหนียว ที่สำคัญคือยิ่งเลี้ยงนาน ยิ่งเปลืองราคาก็ยิ่งตก

“ระหว่างที่ลูกหมูกำลังเติบโต ผู้เลี้ยงต้องคอยสังเกตดูแลแต่ละตัวด้วยว่ารูปร่างเป็นอย่างไร เพราะบางตัวอาจจะเหมาะเป็นแม่พันธุ์โดยมีวิธีการดูคือเป็นลูกหมูตัวใหญ่ ยาวกว่าเพื่อน ทั้งนี้แม่พันธุ์ตัวหนึ่งมีอายุการใช้งาน 6-7 ปีเลยทีเดียว และหากแม่พันธุ์แก่เกินไป ก็จะมีการส่งไปประเมินราคาเพื่อชำแหละต่อไป” ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 9 เล่า

สุดท้ายคือ ระบบการจัดการของกลุ่ม ในกรณีที่ได้หมูครบตามคิวที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะส่งหมูกลับคืนไปยังเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ ซึ่งเทศบาลจะนำไปเลี้ยงหรือจำหน่ายก็แล้วแต่ความสะดวก แต่หากมีสมาชิกเข้ามาภายหลังเทศบาลจะรับหน้าที่จัดหาพันธุ์หมูมาให้เหมือนเดิม

สุขภาพดี ๆ ที่เราช่วยกันดูแล

Health

แม้ตำบลเหล่าใหญ่ห่างจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชอุฉินารายณ์ไม่ไกลนัก แต่การดูแลสุขภาพพื้นฐานก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควรมองข้าม ซึ่งที่ตำบลเหล่าใหญ่เอง มีกระบวนการทำงานที่เน้นจิตอาสา ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสุขภาพของตนเอง จากหนึ่งไปสู่ร้อย วันนี้ที่ตำบลเหล่าใหญ่มีการจัดการสุขภาพที่ทั่วถึง และยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ศูนย์รวมน้ำใจคนเหล่าใหญ่ : กลุ่มไทยเหล่าใหญ่ ห่วงใยผู้ด้อยโอกาส

ปัญหาสุขภาพในชุมชนชนบทนั้น ลำพังเพียงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) คงไม่อาจดูแลได้ทั่วถึง ในขณะที่กระบวนการของ อสม. ก็เป็นส่วนหนึ่งที่สามารถตอบโจทย์การเป็นหูเป็นตาให้ รพ.สต. อีกทางหนึ่ง ตำบลเหล่าใหญ่เห็นว่า สิ่งที่มีอยู่อาจไม่พอ คงจะดีกว่าถ้ามีกลุ่มองค์กรที่เข้ามาช่วยเหลือดูแลผู้ป่วย ผู้ด้อยโอกาสเต็มกำลัง

ต้นสายปลายเหตุ นั่นคือกลุ่มคนผู้มีอาการทางจิต ไม่สามารถออกสู่สังคม ต้องถูกล่ามโซ่อยู่กับบ้าน อีกส่วนหนึ่งคือเป็นโรคติดต่อยาเสพติด และเกิดเป็นความแค้นสังคม อยากร้ายแรง และเกิดเป็นความแค้นสังคม อยากร้ายแรง และเกิดเป็นความแค้นสังคม อยากร้ายแรง และเกิดเป็นความแค้นสังคม อยากร้ายแรง

ปานแก้ว แสบบาล ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ ย้อนความให้ฟังว่า ในปี 2551 มีคนใช้จิตเวชอยู่คนหนึ่งไม่ยอมกินยา จนสามีทนไม่ได้ หนีไปมีครอบครัวใหม่ หลังจากนั้นอีกไม่นาน ยังกลับมาพาลูกหนีไป เพราะกลัวว่าแม่จะทำอันตราย เหลือเพียงเธอกับพ่อที่ตาบอดด้วยกัน 2 คน ต่อมาน้องชายเห็นท่าไม่ดี เลยแยกคุณพ่อกับแม่อยู่กันชั่วคราว แต่ทุกวันเธอยังต้องออกจากบ้านไปกินข้าวกับพ่อ

ปานแก้วซึ่งสังเกตมาพักใหญ่ พอปี 2552 ปีเดียวกับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เธอจึงชี้เป้าให้ **ฤทธิรงค์ ขงศิริ** นายกเทศมนตรี

ในเวลานั้นเห็นว่า พื้นที่มีปัญหาแบบนี้เยอะ และที่ผ่านมาเคยมีกรณีผู้ป่วยจิตเวชทำร้ายคนในครอบครัวจนตาย อดีตนายทฯ จึงสั่งให้สำรวจพื้นที่ว่า มีผู้ป่วยที่ขาดการดูแลต่อเนื่องมากน้อยแค่ไหน

“ความจริงที่พบก็น่าตกใจ มีคนป่วยถูกล่ามโซ่ คนพิการนอนตลอดจนเป็นแผลกดทับ คนเป็นโรคเอดส์ ผู้ป่วยเรื้อรัง สรุปรวบรวมแล้วได้ประมาณ 150 คน เลยมีการนิยามให้คนกลุ่มนี้เป็นผู้ด้อยโอกาสทางสังคม แต่เนื่องจากจำนวนนี้มีเยอะเกินไป จึงตัดคนที่มีฐานะ และครอบครัวยังคงดูแลอยู่ หรือผู้ป่วยที่ไม่มีอาการรุนแรง ได้ยอดเหลือ 127 คน จากนั้นก็ทำเรื่องของงบประมาณสนับสนุนไปยังสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ (สสส.) ได้งบมาทั้งสิ้น 100,000 บาท”

ปานแก้วเล่า

เพื่อให้ทุกคนได้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น ปานแก้วจึงเสนอความคิด โดยการเชิญคนกลุ่มใหญ่ ทั้งระดับบน ระดับล่างมาร่วมกันหารือ ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาชุมชนอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และทีมงานจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุดินารายณ์ ซึ่งมีกลุ่มสหวิชาชีพที่โดดเด่น ซึ่งรวมพยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัด เภสัชกร ไว้ด้วยกันในนาม ‘ทีมไม้เลื้อย’ ร่วมลงพื้นที่สำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นทุกจุดในตำบล

ปานแก้ว แสงบาล

“เวลาออกเยี่ยม เราจะมี อสม. กับ ผู้ใหญ่บ้านประจำตามหมู่บ้านต่างๆ จากนั้น นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ผอ.กองสาธารณสุขพัฒนาชุมชน รวมไปถึงทีมไม้เลื้อย ก็จะออกเยี่ยมเพื่อดูว่าปัญหาคืออะไร แล้วทางทีมไม้เลื้อยก็จะเป็นผู้ประเมินว่าควรรักษาแบบไหน ต้องดูแลอย่างไร จากนั้นเราก็ประกาศรับสมัครจิตอาสา จาก อสม. เพื่อทำหน้าที่รักษาพยาบาล โดยทางทีมไม้เลื้อย จะเข้ามาเป็นที่เลี้ยง เข้ามาดูแลปีละ 2 ครั้ง คือที่ รพ.สต.เหล่าใหญ่ทุกวันจันทร์ และ รพ.สต.กุดฝั่งแดงทุกวันศุกร์” ปานแก้ว ขยายความ

ทั้งนี้ การรักษาจะมีการคอยดูอาการอย่าง

ต่อเนื่อง พร้อมฝึกอบรมสมาชิกในครอบครัว ให้รู้จักวิธีช่วยเหลือผู้ป่วยไปด้วย โดยหากผู้ป่วยคนไหนอาการทุเลาและน่าไว้วางใจทางโครงการจะคัดรายชื่อออกไป และใส่ชื่อผู้ป่วยคนใหม่เข้ามาแทน เพราะมีผู้ป่วยหรือคนพิการเกิดขึ้นตลอด เช่น บางคนประสบอุบัติเหตุ บางครั้งเป็นโรคขึ้นมาช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แต่ด้วยข้อจำกัดตามงบประมาณ ที่จัดสรรสำหรับการออกเยี่ยมเพียง 30,000 บาท ทำให้ต้องมีการหมุนเวียน กระจายโอกาสกันไป แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าทางกลุ่มไทเหล่าใหญ่ จะทอดทิ้งไปเลย เพราะยังมีการแวะเวียนและตรวจเยี่ยมกลุ่มผู้ป่วยเก่าตลอดเวลา เพียงแต่ไม่ได้อยู่ในงบรายจ่ายเท่านั้นเอง

ศูนย์รวมน้ำใจคนเหล่าใหญ่ : กลุ่มจิตอาสาดูแลสุขภาพ

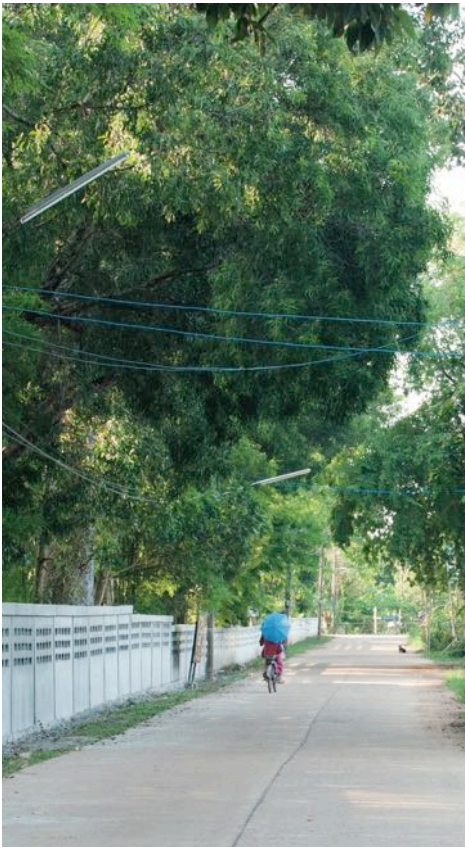
กลุ่มเหล่าใหญ่ ห่วงใยผู้ด้อยโอกาส มีข้อจำกัดของกลุ่มที่เกือบทั้งหมดเป็นข้าราชการ จึงไม่สามารถตระเวนดูผู้ป่วยได้ทุกวัน อดีตนายกเทศมนตรี **ฤทธิรงค์ ชองศิริ** เลยมีความคิดว่า ควรจัดตั้งกลุ่มอีกกลุ่มขึ้นมารองรับและทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ และบุคลากรที่ดูมีความเหมาะสมมากที่สุดก็คืออาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งทำงานด้านนี้อยู่แล้ว

พิสมัย กุลเสนชัย ประธานกลุ่มจิตอาสาดูแลสุขภาพ เล่าการทำงานของตัวเองว่า ก่อนที่จะเริ่มกลุ่ม ทางทีมไม้เลื้อย ซึ่งเป็นทีมสหวิชาชีพจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ได้มาฝึกและอบรมอาสาสมัครไม่ว่าจะเป็นเรื่องการออกกกำลังกาย ผู้ป่วยติดเตียงที่มีผลกดทับจะทำอย่างไร ล้างแผลแบบไหน รวมไปถึงวิธีแนะนำครอบครัวในการดูแลผู้ป่วย เมื่ออบรมเสร็จแล้ว ทาง อสม. จะติดตามดูเป็นระยะ ในกรณีที่ผู้ป่วยจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เสริม เช่น เครื่องออกกกำลังกาย ทางกลุ่มจะติดต่อไปยังเทศบาลตำบล

เหล่าใหญ่ เพื่อให้ช่วยประสานงานขออุปกรณ์กับทีมไม้เลื้อยอีกต่อหนึ่ง

ทั้งนี้การตรวจเยี่ยมครั้งหนึ่ง อสม.จะไปเป็นคู่ ชายหนึ่งคน หญิงคนหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหา เช่น กลุ่มผู้ป่วยจิตเวช ต้องใช้ อสม.ดูแลตามเพศ และในวันที่ทีมไม้เลื้อยเข้ามาร่วมขบวนการออกเยี่ยมตามธรรมเนียมของคนภูไท ทาง อสม. จะเป็นผู้นำทีมเข้าไป เพราะต้องให้เจ้าบ้านเข้าก่อน

“การเยี่ยมนี้จะต้องไปเยี่ยมทั้งครอบครัว เพราะเรารู้ว่าต้องดูแลทั้งครอบครัว ยิ่งถ้าเป็นคนไข้จิตเวชด้วยแล้ว โดยจะมีการประเมินว่า กลุ่มไหนต้องมาเยี่ยมแค่ไหน อย่างกลุ่มผลกดทับต้องมาเยี่ยมทุกวัน ผู้ป่วยจิตเวชที่อาการไม่นิ่ง ไม่มีคนบ่อนยา แบบนี้ก็ต้องมาทุกวัน ยิ่งถ้าคนไหนที่คลุ้มคลั่งหนัก เราจะพาคุณหมอมารตรวจแล้วสั่งยาให้ พุดง่าย ๆ คือเราเอาคนไข้ไปหาหมอไม่ได้ แต่เราเอาหมอมาให้คนไข้ได้” **ปานแก้ว แสบงบาล** ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่อธิบาย

พิศมัย กุลเสนชัย

ปัจจุบันกลุ่มมีจิตอาสาในการดูแลผู้ป่วยทั่วตำบลทั้งสิ้น 12 ชีวิต แบ่งเป็น อสม.ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเหล่าใหญ่ 5 คน ดูแลใน 8 หมู่บ้าน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดฝั่งแดง 7 คนดูแลใน 4 หมู่บ้านที่เหลือ

การรักษาจะเน้นความต่อเนื่อง และเฝ้าดูอาการเป็นระยะๆ โดยข้อมูลทั้งหมดนี้จะมีการรวบรวม ก่อนส่งต่อไปยังเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่และทีมไม้เลื้อย เพื่อเป็นข้อมูลประเมินสถานการณ์ เช่น หากมีผู้ป่วยบางคน

ที่อาการหนักจริง ๆ แล้วต้องนำส่งไปยังโรงพยาบาล ก็สามารถดำเนินการได้รวดเร็ว โดยก่อนหน้านี้มีการส่งผู้ป่วยจิตเวชไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลจิตเวชที่ขอนแก่นแล้ว 3 คน ทุกคนอาการดีขึ้นตามลำดับ

“เห็นคนที่ครั้งหนึ่งเคยถูกญาติล่ามโซ่ไว้ วันนี้สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ พุดคุยได้ออกสู่สังคมได้บ้าง ก็เป็นความภาคภูมิใจของเราที่ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในเรื่องดีๆ แบบนี้” พิศมัยทิ้งท้าย

ศูนย์รวมน้ำใจคนเหล่าใหญ่ : กลุ่มเต็มรักเต็มบุญ

การดูแลรักษาผู้ป่วยในพื้นที่ให้กลับมา มีชีวิตที่เป็นปกติสุขถือเป็นสิ่งสำคัญ แต่จะทำอย่างไรให้เขามีที่ยืนในสังคมได้สำคัญยิ่งกว่า หลังก่อตั้งกลุ่มไทเหล่าใหญ่ ห่วงใยผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มจิตอาสาดูแลสุขภาพแล้ว อดีตนายกเทศมนตรี **ฤทธิรงค์ ชองศิริ** เลยมีความคิดต่อเนื้อว่า ควรจะมีการสร้างงานให้ผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้บ้าง

ในที่สุดก็เกิดเป็นการรวมตัวกันของคนพิการและผู้ป่วยจำนวน 127 คนขึ้น ในชื่อ **'กลุ่มเต็มรักเต็มบุญ'** โดยใช้สัญลักษณ์

นกพิราบคาบพวงมาลัย โดยนกพิราบเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอิสระ ส่วนพวงมาลัยเป็นตัวแทนของการทำบุญ

อภิชัย พลหงส์ ประธานกลุ่มเต็มรักเต็มบุญ ซึ่งเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหว เพราะเป็นโรคโปลิโอตั้งแต่กำเนิด เล่าให้ฟังถึงการรวมกลุ่มนี้ว่า เกิดขึ้นในปี 2552 โดยในครั้งนั้นมีการจัดประชุม ณ เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ มีคนเข้าร่วมนับร้อยชีวิต โดยสาระสำคัญคือการฝึกอาชีพคนพิการให้สามารถเลี้ยงชีพ หรือทำประโยชน์ต่อสังคมได้บ้าง

“เราเริ่มระดมหุ้นกันในกลุ่ม หุ้นละ 40 บาท บวกกับค่าสมัครอีก 10 บาท เพื่อเป็นทุนรอนก่อนแรกในการตั้งกองทุน จากนั้นเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ช่วยสบทบให้อีก 3 ปี โดยปี 2552 ให้ 30,000 บาท ปี 2553 ให้ 10,000 บาท และปี 2554 ให้ 10,000 บาท เราเอาเงินที่ได้มาจัดอบรมอาชีพ เชิญวิทยากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเหล่าสี่แก้ว อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ มาสอนการทำน้ำยาล้างจาน สบู่เหลว” อภิชัยเล่าหลายปีผ่านมา สินค้าเริ่มหลากหลายมากขึ้น วันนี้มีทั้งเสื้อยืด กระเป๋า ส่วนช่องทางการกระจายสินค้าก็คือฝากตามร้านค้าต่างๆ ในชุมชน โดยแบ่งค่าจำหน่ายให้ร้อยละ 20 แต่ส่วนมากหลายๆ ร้านจะไม่หัก เพราะถือเป็นการช่วยเหลือกัน

ในปีแรกมีคืนปันผลให้สมาชิก โดยนำกำไรมาหารแบ่งในสัดส่วนเท่ากันทุกคน แต่ในระยะหลัง ไม่มีการปันผลออกมาเป็นเงินสดแล้ว เพราะประธานหันไปใช้วิธีการนำเงินรายได้สมทบเข้าไปในบัญชีกลุ่ม โดยปัจจุบันกองทุนมีเงินหมุนเวียนราวๆ 40,000 บาท

นอกจากการสร้างงานแล้ว การสร้างแรงบันดาลใจก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่กลุ่มให้ความ

สำคัญ เพราะต้องยอมรับว่า ผู้ป่วยบางคนจิตใจห่อเหี่ยว ไม่ยอมรับว่าตัวเองป่วย โดยเฉพาะผู้ป่วยจิตเวช ขณะที่คนพิการเองก็มักไม่ช่วยเหลือตัวเอง ดังนั้นตัวประธาน ซึ่งเป็นคนพิการ และรองประธานที่เป็นผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งปัจจุบันไปวชแล้ว ถือว่ามีบทบาทอย่างมากในการเป็นต้นแบบ และทำให้การรักษาในพื้นที่ดำเนินไปได้ด้วยดี

“เราต้องกล้ายอมรับตัวเอง อย่างที่ที่เป็นรองประธานเขาบอกเลยว่า ผมป่วย แล้วก็กินยาอย่างต่อเนื่อง ในที่สุดเขาก็ดีขึ้น ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คนอื่นๆ ที่เป็นเหมือนกันก็เริ่มเห็นตัวอย่าง แล้วทำตาม” ประธานกล่าว

สำหรับแนวทางในอนาคต อภิชัยบอกว่า ยังคงต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่าง และมีโครงการใหม่ que เริ่มทำแล้ว คือการเลี้ยงปลาเลี้ยงกบ รวมไปถึงโครงการเพาะเห็ดซึ่งไปเข้ารับการอบรมมา และหากสำเร็จก็จะมีการพัฒนาเป็นกิจกรรมของกลุ่มต่อไป ซึ่งนับเป็นการสร้างศักดิ์ศรีและตัวตนของผู้ด้อยโอกาสให้มีที่ยืนในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ

สุขศาลาคำกั้ง

บ้านหมู่ที่ 4 และ 10 บ้านคำกั้ง ตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางตำบลเหล่าใหญ่ ที่นี้อยู่ในเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกุดผึ้งแดง แต่ความที่เป็นหมู่บ้านใหญ่ จึงทำให้ที่นี่มีศูนย์บริการด้านสาธารณสุขอยู่ด้วย ภายใต้ชื่อ 'สุขศาลาคำกั้ง' ซึ่งตั้งอยู่ข้าง ๆ วัดหอค้า

ประมวล มูริกา อสม. หมู่ที่ 10 บ้านคำกั้ง เล่าให้ฟังว่า ที่นี่เป็นศูนย์กลางของอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่ที่ 4 และ 10 เป็นหน่วยบริการสาธารณสุขมูลฐานซึ่งมีชาวบ้านจำนวนมากแวะเวียนมาหาตลอดทั้งวัน

แต่เดิมในปี 2535 ทั้ง 2 หมู่บ้านไม่ได้รวมตัวกันแบบนี้ ทำงานต่างคนต่างทำ ทว่าด้วยความที่ อสม. ที่นี่ไม่มีที่ทำงานที่เป็นเอกเทศ ต้องอาศัยบ้านผู้ใหญ่บ้านบ้าง บ้านสมาชิกบ้าง ในที่สุดจึงตัดสินใจมารวมตัวกัน โดยสุขาภิบาลมิ่งบึงให้หมู่บ้านละ 20,000 บาท รวม 40,000 บาท เพื่อจัดสร้างอาคาร โดยได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดหอค้าให้พื้นที่มุมหนึ่งของวัดมาก่อสร้างใช้เวลาสร้างอยู่ 4 ปี แล้วเสร็จในปี 2539 แต่มาเปิดทำการจริงในปี 2541

สมใจ วุฒิสารา

นาง แสนพวง

จากนั้นต่อเติมอาคารเรื่อยมา โดยอาศัยเงินบริจาคของภาคประชาชนผ่านการทำผ้าป่าสามัคคี ปัจจุบันสุขศาลาค่ากั๋งมีอาคารอยู่ 4 หลัง ใช้เป็นที่อยู่ร่วมกันระหว่างสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ และประชาชนในพื้นที่

ขณะที่ นาง แสนพวง อสม.หมู่ที่ 10 อีกคนเสริมว่า ทุกวันนี้มี อสม.ประจำการอยู่ 29 คน มีการจัดเวรการทำงานที่ชัดเจน โดยช่วงกลางวันจะเป็นเวรของ อสม. ผู้หญิง ครึ่งละ 2-3 คน ส่วนผู้ชายจะอยู่เวรกลางคืนผลัดละ 1-2 คน โดยมีกิจกรรมหลักประมาณ 14-15 กิจกรรม แต่แบ่งใหญ่ๆ ได้เป็นงานปฏิบัติเชิงรุกและรับ

“เชิงรุกในที่นี่หมายถึงการออกเยี่ยมประชาชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยติดเตียง ส่วนเชิงรับคือการประจำการอยู่ที่นี่ เพื่อให้บริการปฐมพยาบาล ให้ความรู้แก่สตรีวัยเจริญพันธุ์ และตั้งครรภ์ การตรวจมะเร็งเต้านมด้วยตนเอง รวมถึงบริการนวดแผนไทย โดยที่นี้จะมีทั้งการอบ ประคบ นวดสมุนไพร โดยวันหนึ่งจะมีคนเข้ามาใช้บริการประมาณ

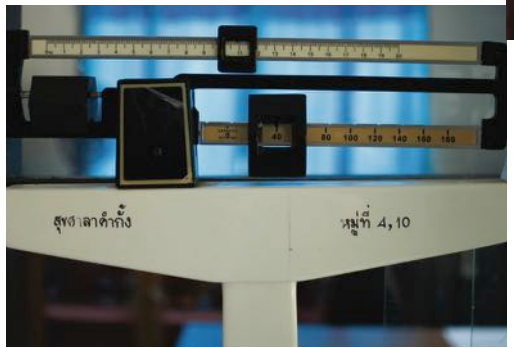
10-15 คน” นางว่า

นอกจากนี้สุขศาลาค่ากั๋งยังส่งเสริมให้ชุมชนปลูกพืชสมุนไพร เาผลผลิตมาจำหน่าย และยังทำลูกประคบส่งไปที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ โดยสิ้นปีจะมีการแบ่งกำไรกัน ร้อยละ 80 มอบให้ อสม. ตามระยะเวลาการทำงาน และอีกร้อยละ 20 เป็นกองกลางสำหรับกิจกรรมอย่างอื่น

ไม่เพียงเท่านั้น ที่นี้ยังมีระบบเสียงตามสาย โดยจะมีการเปิดเพลง ด้วยแต่เดิมที่สุขศาลาค่ากั๋งมีชาวบ้านมารวมตัวกันออกกำลังกาย แต่พอถึงหน้างานก็เงียบๆ ไปเพราะคนไม่มีเวลา ภายหลังไม่สานต่อ ก็เลยเงียบหายไป อสม.จึงวางกลยุทธ์ด้วยการเปิดเพลงเพื่อชักชวนให้ชาวบ้านออกกำลังกายที่บ้าน หรือที่ห้องนา

ที่สำคัญในช่วงเช้าเวลา 07.30 - 09.00 น. ของทุกวันทำการ อุดม ยลภิล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดผึ้งแดงก็จะมาประจำการเพื่อตรวจชาวบ้านด้วย เพราะที่นี้อยู่ภายใต้การดูแลของ รพ.สต.กุดผึ้งแดง นอกจากนี้ยังมีทีมไม้เลื้อย

ซึ่งเป็นสทวิชาชีฟจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูจินารายณ์ และองค์การแพทย์ไร้พรมแดน ซึ่งทำงานด้านโรคเอดส์มาตรวจร่างกายและให้ความรู้เป็นประจำทุกเดือนด้วย

กระนั้น ผลงานที่ถือว่าสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ทีม อสม.ที่นี่ คือการเป็นแกนกลางในการจัดโรคไข้เลือดออกให้หมดไปจากพื้นที่ โดยประมวลแล้วว่า ก่อนหน้านี้บ้านคำกั้งจะมีโรคไข้เลือดออกกระบาดทุกปี ซึ่งการแก้ปัญหาคือใช้เครื่องพ่นหมอกควัน และทรายอะเบทโรยลงในน้ำ แต่ก็ไม่สามารถตัดวงจรอุบาทว์นี้ลงได้ สุดท้ายในปี 2546 ทีมอสม.จึงปรึกษากับ ผอ.รพ.สต.ภูผิงแดง พร้อมตั้งกฎชุมชนขึ้นมา 6 ข้อ ประกอบด้วย

1. เจ้าของหลังคาเรือนต้องกำจัดลูกน้ำยุงลายด้วยตนเอง
2. เจ้าของหลังคาเรือนต้องเปลี่ยนน้ำทุก 7 วัน
3. เจ้าของหลังคาเรือนต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ อสม. ที่จะมาตรวจทุกวันศุกร์ และคณะผู้ตรวจการ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้นำชุมชน ประธาน อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข สุ่มตรวจเป็นประจำทุกเดือน
4. ถ้าหลังไหนตรวจพบลูกน้ำยุงลาย

ต้องเสียค่าปรับ 20 บาท แต่ถ้าเป็นบ้านของผู้นำ เช่น ข้าราชการ ผู้ใหญ่บ้าน หรือ อสม.ปรับหนัก 50 บาท

5. ถ้าหลังไหนตรวจพบลูกน้ำยุงลาย จะมีการประกาศผ่านเสียงตามสาย เพื่อเป็นการบอกกล่าวประชาชนว่าพื้นที่นี้ยังไม่ปลอดภัย

6. ถ้าเจ้าของหลังคาเรือนใดทำปฏิริยาไม่ดี เช่น ส่อเสียด ตูถูกผู้ที่มาตรวจสอบ อสม. มีสิทธิ์เสนอชื่อเจ้าของหลังคาเรือนให้นายอำเภอรับทราบ

หลังจากร่างกฎนี้แล้ว ก็นำไปถามในที่ประชุมประชาคมว่าเห็นด้วยไหม ปรากฏว่าทุกคนเห็นด้วยและดำเนินการตามอย่างเคร่งครัด ปรากฏว่าไข้เลือดออกหยุดระบาดทันที และเป็นอย่างนี้ต่อเนื่องมาอีก 9 ปี จนปี 2556 ที่ทีม อสม.อาจจะเผอเรอไปบ้างใช้เลือดออกจึงกลับมา ต้องกลับไปใช้วิธีพ่นหมอกควัน ทรายอะเบท หมัดเงินไปเกือบแสนบาท ทางกลุ่มจึงทำประชาคมกันใหม่ว่าจะนำกฎชุมชนนี้มาบังคับใช้จริงจังกอีกครึ่ง ซึ่งประชาชนในพื้นที่ต่างก็มีสนับสนุนด้วยคะแนนเอกฉันท์ เพื่อให้บ้านคำกั้งกลับมาเป็นหมู่บ้านที่ปราศจากโรคไข้เลือดออกอีกครั้งหนึ่ง

การศึกษา
'วิชาชีวิต'
Education

การเติบโตนั้นมีอะไรมากกว่าแค่การศึกษา หากแต่เป็นการทดลอง เรียนรู้ สัมผัส ประสบการณ์ ซึ่งเพียงตำราอย่างเดียวไม่อาจทำให้เยาวชนเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องมีกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ควบคู่กันไป บ้างเล่นกีฬา บ้างช่วยพ่อแม่ทำงาน บ้างก็เป็นกิจกรรมส่งเสริมทักษะในโรงเรียน ทั้งหมดทั้งมวลผสมผสานกันอย่างลงตัว ถึงจะหล่อหลอมคนคนหนึ่งให้เต็มคนได้ และไม่แน่ว่า สิ่งที่อยู่นอกเหนือตำราเหล่านี้ อาจจะเป็นอนาคตของพวกเขาก็เป็นได้ ใครจะรู้

สภกรณ์ โรงเรียนเหล่าใหญ่ฯ

วิชาความรู้เป็นสิ่งสำคัญ แต่ประสบการณ์ก็สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ที่โรงเรียนเหล่าใหญ่วนาสหกรณ์พัฒนาเกษตร มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ผ่านระบบการเงินที่น่าสนใจ เพราะที่นี่มีสหกรณ์ตั้งอยู่ถึง 2 แห่งแห่งหนึ่งเป็นสหกรณ์ร้านค้า ชื่อ ภูดิน ส่วนอีกแห่งเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ ชื่อ คนภู โดยแต่ละแห่งมีเงินหมุนเวียนในหลักแสนบาท

ปานทอง สุไชยชิต ผู้อำนวยการโรงเรียน ย้อนรอยให้ฟังว่า สหกรณ์ร้านค้าเริ่มขึ้นก่อน ตั้งแต่ปี 2520 ทำหน้าที่เป็นร้านค้าสำหรับซื้อและขายสินค้าที่จำเป็นสำหรับนักเรียนและครู จนกระทั่งปี 2542 ที่เขาย้ายมาเป็นผู้ผู้อำนวยการเลยคิดว่าน่าจะมีการออมเพิ่มขึ้นมา เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักประหยัดอดออมเงินไว้สำหรับอนาคต

สหกรณ์ร้านค้าเปิดให้ทั้งเด็กและครูซื้อหุ้นหุ้นละ 10 บาท ไม่เกิน 200 หุ้น ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์จะใช้วิธีให้เด็กและครูเปิดบัญชีกับสหกรณ์ สามารถฝากออมได้ไม่จำกัด โดยไม่ได้มีการบังคับแต่อย่างใด

การบริหารงานของแต่ละสหกรณ์จะมีครูเป็นที่ปรึกษากลุ่มละ 5 คน และมีนักเรียนเป็นกรรมการ โดยสหกรณ์ออมทรัพย์มี 5 คนหมุนเวียนกันทำงานคนหนึ่งสัปดาห์ละ 3 วัน ส่วนสหกรณ์ร้านค้ามีนักเรียนเป็นกรรมการ 11 คน เป็นพนักงานขายและตรวจนับสินค้าวันละ 2 คน ส่วนอีกคนเป็นพนักงานลงบัญชี

แต่ละสหกรณ์จะเปิดทำการเป็นกะ คือ ช่วงเช้า 07.00-08.00 น. และช่วงเที่ยง 11.30-12.30 น. โดยในส่วนของสหกรณ์ออมทรัพย์จะมีบริการฝากถอนเป็นหลัก ฝากขั้นต่ำ 5 บาท ฝากวันหนึ่งก็ครั้งก็ได้ โดยถ้าเป็นเด็กเล็ก บางทีครูประจำชั้นจะเป็นผู้รวบรวมเงินแล้วนำส่งให้สหกรณ์ออมทรัพย์ โดยเด็กและครูแต่ละคนจะมีสมุดบัญชีประจำตัวอยู่ และหากเด็กคนไหนจะถอนเงินต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษากิจการกรมลงชื่อรับรอง

“เราจะถามเหตุผลเด็กว่าจะถอนเงินไปทำอะไร บางคนก็บอกว่าครูให้ทำบุญแทนเทียนเข้าพรรษา ก็เลยถอน วันนี้ครูให้ซื้อสมุดแบบฝึกหัด บางคนก็ไปซื้อรองเท้าถุงเท้า คือต้องถามเหตุผลว่าสมควรหรือไม่ ถ้าไม่สมควรก็จะไม่อนุญาตให้ถอน แต่ถ้าสมมติผู้ปกครองลงมายืนยันว่าจะถอนด้วย แบบนี้ไม่ต้องถามเหตุผล เพราะเราเชื่อใจในผู้ปกครอง แต่ในกรณีที่นักเรียนเรียนจบ โรงเรียนจะบังคับให้ถอนหุ้นและเคลียร์บัญชีทั้งหมด” **รัศมี โสภาคะยัง** หนึ่งในอาจารย์ที่ปรึกษาสหกรณ์ร้านค้า และเคยเป็นที่ปรึกษาออมทรัพย์มาก่อน อธิบาย

ขณะที่ **ยุพาพร ของศิริ** อาจารย์ที่ปรึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์ เล่าถึงการใช้จ่ายเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ปัจจุบันสหกรณ์มีสินทรัพย์หมุนเวียนอยู่ที่ 936,441 บาท โดยในจำนวนนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนตามความเหมาะสม

ยุพาพร ชองศิริ

ปานทอง สุไชยจิต

รัศมี โสภาคะยัง

ฉวีวรรณ บาลศรี

ส่วนหนึ่งคือเงินสำรองที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะกันไว้เพื่อบริการผู้ถอน ด้วยบางที่ผู้ปกครองบางคนถอนเงินเป็นหมื่น ซึ่งจะมีการคิดดอกเบี้ยให้คนที่ออมประมาณร้อยละ 6 ต่อปี โดยทางโรงเรียนใช้โปรแกรมของโครงการยุทธศาสตร์คิดเป็นจำนวนเงินสำเร็จให้เลย อีกส่วนนำไปฝากธนาคารพาณิชย์เพื่อกินดอกเบี้ย

ส่วนสุดท้ายนำไปลงทุนต่อ โดยอนุญาตให้ผู้ปกครองของนักเรียนหรือครูที่มีบัญชีเงินฝากนำไปกู้ลงทุนได้ คิดดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี เพดานสูงสุดต่อคนอยู่ที่ 40,000 บาท และต้องคืนก่อนปิดภาคเรียน เพราะช่วงนั้นจะมีการปันผล

“ถ้าโรสุทธิแต่ละปี จะแบ่งเป็นทุนสำรองร้อยละ 40 ทุนขยายกิจการร้อยละ 25 ทุนการศึกษาสมาชิกร้อยละ 10 ค่าบำรุงโรงเรียนร้อยละ 10 และเป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการอีกร้อยละ 15” ยูพาพรเล่า

ขณะที่สหกรณ์ร้านค้า **ฉวีวรรณ บาลศรี** อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ บอกว่า ปัจจุบันสหกรณ์นี้มีเงินหมุนเวียนอยู่ที่ 103,250.88 บาท โดยสินค้าในร้านจะเกี่ยวพันกับการศึกษา และสินค้าที่อยู่ในความต้องการของนักเรียนเอง โดยในช่วงปลายปีการศึกษาจะมี

การจัดสรรกำไรสุทธิให้ดังนี้ คือเฉลี่ยคืนยอดซื้อ ร้อยละ 40 ปันผล ร้อยละ 30 ค่าตอบแทนกรรมการ ร้อยละ 15 ทุนสำรอง ร้อยละ 8 ทุนขยายกิจการ ร้อยละ 5 และค่าบำรุงโรงเรียน ร้อยละ 2

ทั้งนี้สหกรณ์ทั้ง 2 กลุ่ม รัศมีบอกว่าจะมีระบบการตรวจสอบที่เด่นชัด ตั้งแต่กรรมการและครูที่ปรึกษาจะมีการสลับเปลี่ยนทุกปี แต่อาจจะมีส่วนสำหรับบางคนที่ทำงานดีเยี่ยมก็ได้รับโอกาสทำต่อ โดยสหกรณ์ร้านค้าจะใช้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เป็นกรรมการ ส่วนสหกรณ์ออมทรัพย์จะใช้เด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ทำงาน เพราะเป็นงานที่ละเอียดกว่า ต้องใช้คนที่มีวุฒิภาวะพอสมควร

“ที่สำคัญในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีการเรียนการสอนเรื่องสหกรณ์ด้วย การทำงานตรงนี้ ไม่ว่าจะเป็นกรรมการหรือผู้ฝาก-ถอน จึงเท่ากับว่าได้เรียนรู้เรื่องการเงินโดยปริยาย” ฉวีวรรณว่า

นับเป็นการเรียนรู้ที่ดี และรับรองประสิทธิผลจากการได้ปฏิบัติงานจริง ทั้งยังส่งเสริมให้เด็กเข้าถึงการออม อันจะเป็นหัวใจสำคัญในการใช้ชีวิตต่อไปในอนาคต

ศูนย์เด็กเล็กแสงส่องหล้า 9

ช่วงเช้าสายเที่ยงบ่าย เด็ก ๆ ร้องไห้
กระจองอแง เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงาน
นอกบ้าน บางคนถูกปล่อยทิ้งให้อยู่กับปู่ย่า
ตายาย ด้วยเหตุนี้ ในปี 2524 ผู้นำหมู่บ้าน
และชาวบ้านจึงรวบรวมเงินทุน เพื่อตั้งศูนย์
เลี้ยงเด็กขึ้น โดยขอใช้สถานที่ของศูนย์สภา
ตำบล หน้าวัดหอไตร แต่การตั้งศูนย์นี้ไม่ใช่
เรื่องง่ายอย่างที่คิด ด้วยความไม่พร้อมของตัว
สถานที่ บุคลากร ตลอดจนการขาดหน่วยงาน
สนับสนุน ทำให้ศูนย์นี้ไม่อาจดำเนินการได้

กระทั่งปี 2527 ผู้นำและชาวบ้านไม่ละ
ความพยายาม ได้ทำการรื้อฟื้นศูนย์เด็กเล็กขึ้น
มาใหม่ โดยย้ายมาอยู่ที่มุมทางทิศเหนือของ
โรงเรียนเหล่าใหญ่วนาสนฑ์ผดุงเวชภัณฑ์แทน
โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการสร้างงาน
ในชนบท 170,000 บาท ตั้งชื่อว่า "ศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าใหญ่" โดยมีทั้งกลุ่มผู้
ปกครองและครูอีก 2 คน เป็นอาสาสมัครคอย
ช่วยประคับประคองมาตลอดหลายปี ทว่า
ด้วยความที่งานนี้เป็นจิตอาสา ในที่สุดครูก็
ขอลาออกไป ทางคณะกรรมการศูนย์ซึ่ง
ประกอบด้วยกำนันและผู้ใหญ่บ้าน จึงหาจิต

อาสาทดแทน จนสุดท้ายได้จิตอาสามาร่วม
งาน 4 คน ในปี 2535

ยุพิน เจริญสุข รักษาการหัวหน้าศูนย์
พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนแสงส่องหล้า 9 ซึ่งเป็น
1 ใน 4 จิตอาสาชุดที่ 3 เล่าว่า ตอนนั้นในพื้นที่
ไม่มีศูนย์เด็กเล็กเลย และจำนวนเด็กก็มียะ
ยะมาก ราวๆ 70-80 คน ช่วงนั้นครูได้รับค่าแรง
จากเงินบริจาคของผู้ปกครอง จำนวน 700
บาท ส่วนอาหารกลางวันเด็กก็ไม่ให้มีบริการ
ผู้ปกครองต้องห่อข้าวมาให้เอง กระทั่งช่วงปี
2540 นี้เองที่ศูนย์เด็กเล็กแห่งนี้ได้รับการ
สนับสนุนค่าตอบแทน ค่าอาหารกลางวัน และ
อาหารเสริม (นม) จากกรมพัฒนาชุมชน ทำให้
ครูจิตอาสาสามารถเพิ่มชั้นและมันคงขึ้น

"ในช่วงปี 2542 อาคารศูนย์เด็กเล็กเริ่ม
ผุพังตามสภาพ หลายคนหวั่นเกรงอันตราย
ที่จะเกิดกับลูกหลาน จึงของบสนับสนุนไปยัง
องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าใหญ่ แต่ก็ไม่ได้อ
รับการตอบรับ ครูจึงปรึกษากับคณะกรรมการ
ศูนย์และผู้นำชุมชนว่าจะทำอย่างไร ในที่สุด
ทั้ง กุลเสนาชัย ประธานคณะกรรมการศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก และคณะกรรมการศูนย์ ก็ได้

ทำโครงการเสนอเพื่อขออนุมัติงบประมาณ ในการสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครอบคลุมไปยังสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หลังจากราชเลขาฯ การฯ นำความกราบบังคมทูลแล้ว ก็ได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2543 ก่อนส่งเรื่องต่อไปยังชมรมแสงส่องหล้า ซึ่งทำกิจกรรมในเรื่อง เด็กด้อยโอกาสอยู่ให้ช่วยหาทางสนับสนุน” ยูพินเล่า

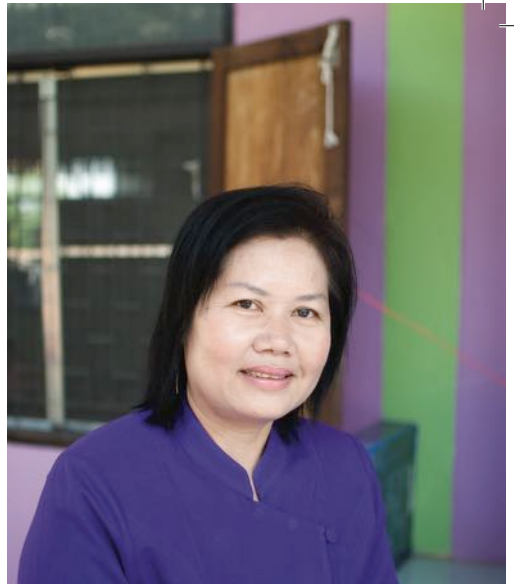
ที่สุด คุณหญิงสุภัทรา ตันติพิพัฒน์พงศ์ ประธานชมรมแสงส่องหล้าก็ให้ความอนุเคราะห์ด้วยการประสานงานและระดมทุน จนได้งบประมาณมา 300,000 บาท และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ก็ทรงพระราชทานนามให้ใหม่ว่า “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนแสงส่องหล้า 9” แต่ทั้งนี้ ก็ยังไม่เพียงพอต่อการสร้างอาคารให้ครบสมบูรณ์ ชาวบ้านหมู่ที่ 1, 7 และ 8 จึงช่วยระดมทุนอีกแรง ผ่านการทำผ้าป่าสามัคคี จนได้อาคารขนาด 3 ห้อง และช่วยกันพัฒนาขึ้น

เรื่อยๆ จนสมบูรณ์พร้อมในปี 2545

การถือกำเนิดของศูนย์เด็กเล็กแห่งนี้ได้จุดประกายให้เกิดการพัฒนาศูนย์ต่างๆ อีกหลายแห่ง จนทุกวันนี้มีศูนย์เด็กเล็กอยู่ในตำบลเหล่าใหญ่ถึง 6 แห่งด้วยกัน

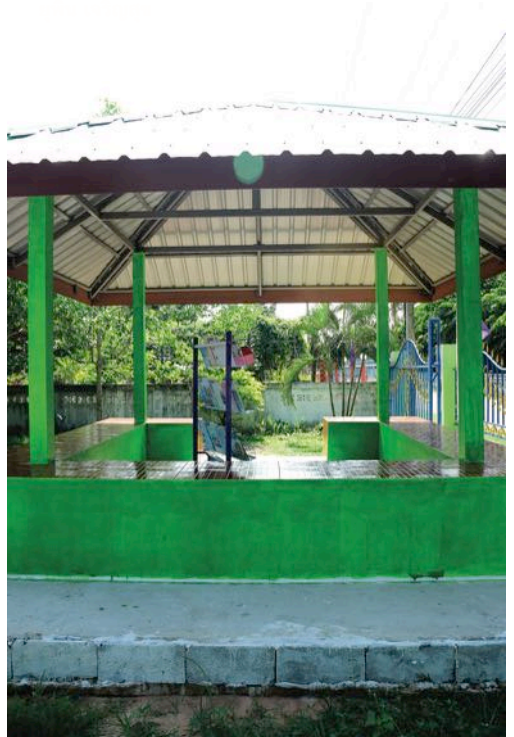
“ปี 2547 ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ศูนย์เราได้รับการถ่ายโอนมาอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าใหญ่ ซึ่งทางกรมฯ อุดหนุนงบประมาณอาหารกลางวัน นม สื่อการเรียนการสอน รวมไปถึงเงินเดือนของครูด้วย ขณะเดียวกัน ทาง อบต.ก็ช่วยซ่อมแซมอาคารที่ผุพังตามกาลเวลา” ยูพินเล่า

ปัจจุบันศูนย์ฯ แห่งนี้มีเด็กอยู่ในการดูแล 51 คน จาก 3 หมู่บ้าน แบ่งเด็กออกเป็น 3 ระดับคือ ปฐมวัย 2 ขวบ เตรียมอนุบาล 1 วัย 3 ขวบ และเตรียมอนุบาล 2 วัย 4 ขวบ โดยวิธีการสอนและการดูแลจะต่างกันไป หากเป็นปฐมวัย ส่วนมากจะมีปู่ย่าตายายเข้ามาช่วยดูแลในเบื้องต้น เพราะเด็กยังไม่คุ้นกับครู

กิจกรรมไม่มีอะไรมาก หลักๆ จะให้เล่นของเล่น ส่วนเตรียมอนุบาล 1 เริ่มมีการสอนขีดเขียน และเตรียมอนุบาล 2 สอนเขียนตามเส้น สอนการอ่านหนังสือ ก. ข. ค.

ขณะเดียวกัน ผู้ปกครองก็ยังมีส่วนในการช่วยเหลือ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน เพื่อปรับปรุงซ่อมแซมอาคาร มีการชักชวนปราชญ์ชาวบ้านมาอ่านหนังสือนิทานให้เด็กฟัง มีการส่งเสริมให้เด็กปลูกพืชผักสวนครัว ทั้งบวบ ฟักทอง ต้นกล้วย เพื่อให้เขาช่วยเหลือตัวเอง และล่าสุดทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้จัดโครงการธนาคารหนังสือ เพื่อส่งเสริมการอ่าน พร้อมมีการอบรมครูและผู้ปกครองว่าจะอ่านหนังสือให้เด็กฟังอย่างไรถึงจะเหมาะสม ขณะที่ครูเองก็มีการแบ่งงบการเรียนการสอนไปซื้อหนังสือบ้าง ผู้ปกครองบริจาคบ้าง คงจะไม่ผิดนักหากบอกว่า ศูนย์เด็กเล็กแห่งนี้เกิดขึ้นมาจากความร่วมมือร่วมมือของคนในชุมชนอย่างแท้จริง

ศูนย์ ICT โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 35

เมื่อ 7-8 ปีที่แล้ว คำว่าอินเทอร์เน็ตเป็นที่คุ้นเคยสำหรับคนในเมืองใหญ่ แต่คนในชนบทมีน้อยคนนักที่เข้าถึง ครั้นเมื่อมีโอกาสโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 35 (คำกั้ง) จึงไม่รีรอที่จะนำสื่อการเรียนรู้ไร้พรมแดนนี้เข้ามาในพื้นที่

กำจัด คะโยธา ผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 35 คนปัจจุบัน และ **รัตนชิต ศรีหลัง** ครูชำนาญการพิเศษ เล่าว่าเมื่อปี 2550 โรงเรียนได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่าควรจะพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้น

สวัสดิ์ กุลกั้ง ผู้อำนวยการโรงเรียนในเวลานั้นก็เห็นดีด้วย ประจวบกับทางโรงเรียนไทยรัฐวิทยามีเครือข่ายอยู่ทั่วประเทศ จึงสบโอกาสในการประชุมระดับผู้บริหารของมูลนิธิโรงเรียนไทยรัฐวิทยาทั้ง 101 โรงเรียนได้เสนอความคิดเรื่องศูนย์ไอซีทีในโรงเรียนต่อ **วิเชียร โภชนกุล** เลขาธิการมูลนิธิฯ ซึ่งก็มี

การประสานต่อง่ายกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จนกระทั่ง 3 ปีถัดมา โรงเรียนก็ได้รับแจ้งจากกระทรวงว่าจะมาติดตั้งศูนย์เรียนรู้ไอซีทีโดยชุมชนให้

ตามเงื่อนไขของกระทรวงฯ ระบุว่าศูนย์นี้ไม่ใช่ของโรงเรียนเท่านั้น แต่เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน โดยมีการระบุพื้นที่ของห้องว่าต้องมีขนาด 6x8 เมตรเป็นอย่างน้อย มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลอยู่เสมอ ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็คือครูรัตนชิตนั่นเอง

“ผมต้องเข้าอบรม 6 วัน เกี่ยวกับการดูแลเครื่องและการให้บริการ ขณะที่ทางโรงเรียนตัดสินใจแบ่งครึ่งพื้นที่ห้องสมุดเดิมเพื่อสร้างเป็นศูนย์ไอซีที จนได้รับการส่งมอบคอมพิวเตอร์ให้ 15 เครื่อง พร้อมกับมีการจัดอบรมคนในพื้นที่จำนวน 75 คน โดยเชิญผู้นำในชุมชนทั้งตำบลมาเข้าร่วมอบรม ขณะที่เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่มีงบอุดหนุนให้ศูนย์นี้ 10,000 บาท” รัตนชิตเล่า

กาวัด คะโยธ

รัตน์ชิต ศรีหลัง

ปัจจุบัน ศูนย์ไอซีทีนี้ เปิดบริการทุกวัน หากเป็นคนนอกโรงเรียนคิดค่าบริการ ชั่วโมงแรก 8 บาท สองชั่วโมง 15 บาท อย่างไรก็ตามก็ต้องยอมรับว่า ในช่วงแรกยังมี ปัญหาขลุกขลักหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ยังไม่ค่อยดี มาช่วงหลัง ดีขึ้นหน่อยเพราะที่โอทีเข้ามาตั้งเสาให้ ทำให้ เด็กได้เรียนรู้ และฝึกใช้อินเทอร์เน็ตอย่าง สร้างสรรค์

ตัวอย่างที่เห็นชัด ก็คือโครงการพัฒนา การอ่านด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในปี 2554 ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมให้เด็กสร้างงานผ่าน โปรแกรมโมโครซอฟท์พาวเวอร์พอยต์ ซึ่ง โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงาน ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนา คุณภาพเยาวชนในวงเงิน 50,000 บาท มีการพัฒนาต่อเนื่องมาเป็นลำดับ จนปี 2556 ครูรัตนชิตในฐานะผู้แทนก็ได้รับรางวัล OBEC AWARD หรือรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. ชนะเลิศ เหรียญทอง ซึ่งมอบรางวัลให้แก่ผลงาน

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง 'กลุ่มประเทศ อาเซียน'

"ตอนนี่เด็กๆ เชี่ยวชาญเรื่องพาวเวอร์พอยต์ มาก เวลาไปรวมกลุ่มทำอี-บุ๊คก็ได้รางวัลกลับมา ตลอด อย่างล่าสุดมีการแข่งขันในกลุ่มโรงเรียน ไทยรัฐวิทยา ก็ได้รางวัลชนะเลิศ เวลาคนมา ดูงาน อย่าง สสส. เด็กก็สามารถสร้างงานให้ดู ได้เลย เป็นการดึงความรู้มาทำเป็นเรื่อง เป็นราว" ครูรัตนชิตกล่าว

ขณะที่ชุมชนและท้องถิ่น ถึงจะไม่ได้ ใช้บริการมากนักเมื่อเทียบกับนักเรียน แต่ ที่ผ่านมามีทั้งเทศบาลหรือภาคีเครือข่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่อยากนำเสนอ ผลงานของตัวเอง ก็ได้เข้ามาใช้ศูนย์แห่งนี้ใน การพิมพ์งาน พิมพ์เอกสารสำคัญอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลัง เมื่ออินเทอร์เน็ตเริ่ม เข้าถึงพื้นที่มาก อัตราการมาใช้บริการที่นี้จึง น้อยลงไปด้วย แต่นั่นก็ไม่สำคัญ เพราะ กลุ่มเป้าหมายอย่างเด็กในโรงเรียนยังคงได้ เรียนรู้อย่างเต็มที่

วัฒนธรรมดี... ชีวิตก็ดีตาม Culture

ตำบลเหล่าใหญ่โดดเด่น
ด้วยวัฒนธรรมภูไท ซึ่งชาวบ้าน
ที่นี่ก็ภูมิใจในความเป็นคนภูไท
และพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษา
วัฒนธรรมของตัวเองให้คงอยู่
ไปชั่วลูกชั่วหลาน

งานฉลองรับขวัญ

สภาวัฒนธรรม

ถึงตำบลเหล่าใหญ่จะมีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมภูไทซึ่งสืบสานมานานหลายชั่วอายุคน แต่ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ที่ไหลบ่าเข้ามาจากภายนอกได้สร้างความสิ้นสะเทือนไปพอสมควร

ฉะนั้นเมื่อกระทรวงวัฒนธรรมมีแนวทางให้จัดหัตถ์ต่างๆ จัดตั้งสภาวัฒนธรรมขึ้นตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 และให้ตั้งโล่มาจนถึงระดับอำเภอ และตำบลด้วย เทศบาลเหล่าใหญ่จึงตอบรับแนวคิดทันที โดยสภาวัฒนธรรมได้รับการอุดหนุนงบประมาณรายปีจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากบในส่วนของวัฒนธรรม การศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่เกินร้อยละ 3 ของงบประมาณทั้งหมด

“คิดเป็นตัวเงินก็ตกขาวแสนกว่าบาทต่อปี” **พรพรรณ แก้วคำภา** ปลัดเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ ว่า

กระนั้นก่อนหน้าที่มีนโยบายของรัฐบาล เรื่องการจัดตั้งสภาวัฒนธรรม ที่นี่เองก็มีการ

สนับสนุนในรูปแบบขององค์กรเช่นกัน แต่ยังไม่เด่นชัดเท่า คือมีการเชิญคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ขอแรงจากชุมชน อย่างกิจกรรมที่ถือเป็นหมุดหมายสำคัญคือกิจกรรมลงช่วงเส้นฝ้าย ซึ่งมีการใช้พื้นที่ลานโล่งให้คนหนุ่มคนสาวได้มีโอกาสพบปะเจอเจอกัน

ทั้งนี้เมื่อเกิดสภาวัฒนธรรม บทบาทก็มีความชัดเจน โดยนอกจากจะส่งเสริมความรู้ด้านวัฒนธรรมแก่คนในพื้นที่แล้ว **เพ็ญศรี นิลสม** ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ เล่าว่า สภาวัฒนธรรมยังต้องเข้าไปช่วยจัดงานต่างๆ

“โดยเฉพาะในงานบุญ 12 เดือน ไม่ว่าจะเป็นงานบุญเดือนสี่ หรืองานบุญพระเวศ ซึ่งเป็นงานบุญที่จะมีการสวดเทคนิมหาชาติเรื่องพระเวศสันดรให้จบภายในวันเดียว งานบุญบั้งไฟ ซึ่งจัดช่วงเดือนหก โดยบางปีเทศบาลก็เป็นผู้อุดหนุนเรื่องงบประมาณ แต่ในปี 2558 นี้ได้ทำข้อตกลงกับอำเภอภูผินารายณ์” เพ็ญศรีขยายความ

นอกจากนั้นยังมีงานลงช่วงเข็นฝ้าย เข้าพรรษา ออกพรรษา บุญข้าวจี๋เดือนสาม บุญคุ้มข้าว ซึ่งเทศบาลเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง หรือพิธีกินข้าวทิพย์ ที่พนักงานเทศบาลจะมีการเรียไรเงิน ชื่ออุปกรณ์ไปทำบุญร่วมกัน ถือเป็นความร่วมมืออย่างดีระหว่างประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้เป้าหมายของสภาวัฒนธรรม ก็เพื่อให้วัฒนธรรมยังคงได้รับการสืบทอดอย่างถูกต้องตามประเพณี เพราะเมื่อก่อนเวลาชาวบ้านไปทำงานต่างถิ่น เมื่อกลับเข้ามาก็มักจะเอาวัฒนธรรมถิ่นอื่น ติดเข้ามาด้วย ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนรูปไป นี่ยังไม่รวมไปถึงวัฒนธรรมจากโลกาภิวัตน์ผ่านสื่อต่างๆ

จากการส่งเสริมวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ ได้รับรางวัล อปท. ดีเด่นด้านวัฒนธรรมของจังหวัด กาฬสินธุ์ จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ถึง 2 ปีซ้อน คือในปี 2555 และ 2556 ยืนยันถึงความสำเร็จในการส่งเสริมวัฒนธรรมให้ยังคงอยู่ในพื้นที่นี้ด้วยความมั่นคง

วงดนตรีภูไท

ธาดา ลัทธินิ

ชัยวัฒน์ ใจศิริ

อายุวัฒน์ คนใจบุญ

ยามเย็นของวันที่เดินทางไปถึงนั้น ทางเทศบาลได้ตัดแปลงลานว่างหลังอาคารเทศบาลให้เป็นลานกิจกรรม มีเวทีพร้อมพระอาทิตย์ยังไม่ทันตกดี เยาวชน 6 ชีวิตกำลังบรรเลงเสียงเพลงเร้าให้คนเข้าร่วมงาน คนพื้นถิ่นหลายคนเปลี่ยนชุดที่สวมใส่เป็นชุดพื้นเมืองภูไท บรรยากาศโดยรอบสนุกสนาน รอยยิ้มไม่นานแยกจากต่างถิ่นที่เดินทางมาร่วมเรียนรู้พื้นที่ตำบลเหล่าใหญ่ก็จะมาพร้อมหน้าทีลานแห่งนี้

ย้อนกลับไปเมื่อเดือนสิงหาคม 2554 เด็กหนุ่มชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนาม **อายุวัฒน์ คนใจบุญ** ลูกหลานภูไทแท้ๆ ซึ่งมีความสนใจในเสียงดนตรีพื้นถิ่นเป็นทุนเดิม ได้ชักชวนเพื่อนฝูงอีก 3 คน ให้ลองหาประสบการณ์ชีวิตด้วยเห็นว่าในช่วงนั้นที่ตำบลเหล่าใหญ่มีวงดนตรีของผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งมักจะแสดงในงานประจำปีต่างๆ จึงเข้าไปฝากเนื้อฝากตัวเป็นลูกศิษย์คุณตาเหล่านั้น ผึกไปฝึกมาจนชำนาญ

“คุณตาให้เครื่องดนตรี ทั้งกลองพิณ กลองโซโล่ พวกเราจึงรวมตัวเป็น ‘วงกลองยาว’ ซ้อมกันแถวบ้านหลังเลิกเรียนทุกวัน จนมีคนสนใจเพิ่ม ขอร่วมผสมโรงด้วย สมาชิกจึงงอกเงยขึ้นเป็น 12 คน มาจากทั้งหมู่ที่ 1, 7 และ 8” อายุวัฒน์เล่า

เมื่อเป็นที่รู้จักของผู้คนในตำบล ประกอบกับวงผู้เฒ่าเริ่มโรยราขอวางมือพร้อมยกเครื่องดนตรีให้ลูกหลานหมด บรรดาผู้ที่สนใจทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชน หรือประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการจัดงานบุญ งานบวช งานแต่งเลยเปลี่ยนมาใช้บริการน้องๆ กลุ่มนี้แทน

เพลงที่เล่นส่วนใหญ่เป็นเพลงภูไทแท้ๆ ทั้งลายรำภูไท ลายเซ็ง ลายแมลงภูโตมดออก โดยงานแรกที่เกิดเป็นการประเดิมเปิดตัว เป็นงานบุญประเพณีช่วงปลายปี 2555 ได้ค่าจ้างมา 2,000 บาท

“เวลาไปเล่นได้เงินมา หักค่าเดินทาง เอาเข้ากองกลางส่วนหนึ่ง ที่เหลือจะแบ่งให้สมาชิกเท่าๆ กันทุกคน” หัวหน้าวงว่า

วงมีงานเข้ามาเรื่อยๆ ทั้งในพื้นที่เอง และนอกพื้นที่ เฉลี่ยเดือนหนึ่ง 7-10 งาน สำหรับค่าใช้จ่ายนั้น หากอยู่ในพื้นที่ก็ยังคงราคาเดิม แต่ถ้านอกพื้นที่ก็ต้องบวกค่าน้ำมันเพิ่มเข้าไปอีกหน่อย เพราะทุกวันนึ่งมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเครื่องดนตรีที่ต้องซื้อเต็มตลอดไม่ว่าจะเป็นพิณหรือแคน

วันนี่วงกลองยาว มีสมาชิกอยู่ที่ 17-18 คน ส่วนใหญ่เรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาแล้ว แต่บางส่วนโดยเฉพาะรุ่นบุกเบิกอย่างอายุวัฒน์ เพิ่งเรียนจบกัน

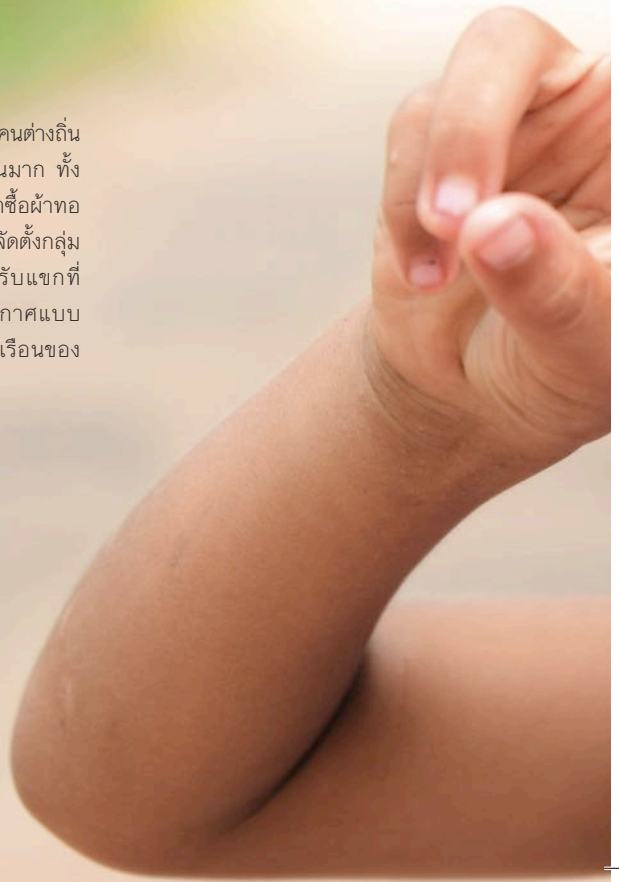
“ส่วนตัวก็คงจะได้เวลาพักแล้ว เพราะต้องไปเรียนต่อระดับปริญญาตรีในเมือง จำเป็นต้องส่งต่อให้รุ่นถัดไป ก็มี ธาดา ลัทธินิ ก็เรียนกศน.ตำบลเหล่าใหญ่ และ ชัยวัฒน์ ใจศิริ นักเรียน ปวช.ปี 1” อายุวัฒน์เล่าพลางชี้ไปที่น้องทั้งสองคน

เรียกว่าความคิดดี ทำดีทั้งยังได้แรงสนับสนุนจากผู้ใหญ่ใจดีแบบนี้ ก็ยิ่งเป็นการการันตีว่าวงดนตรีของน้องๆ เยาวชนกลุ่มนี้ และดนตรีพื้นบ้านของชาวภูไทจะได้รับการสืบทอดต่อไปอีกนานแสนนาน

พักผ่อน หย่อนกาย

Stay

ช่วงหลังมานี้ ตำบลเหล่าใหญ่มีผู้คนต่างถิ่นเดินทางเข้ามาเยี่ยมเยือนเป็นจำนวนมาก ทั้งคณะศึกษาดูงาน ทั้งคณะที่เข้ามาหาซื้อผ้าทอพื้นเมือง ในตำบลเหล่าใหญ่จึงมีการจัดตั้งกลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ขึ้น เพื่อใช้รองรับแขกที่เข้ามา และต้องการสัมผัสบรรยากาศแบบคนพื้นถิ่น ลองไปดูว่าลักษณะบ้านเรือนของคนภูไทเป็นอย่างไร

โฮมสเตย์ลุงวิรัตน์

บ้านลุงวิรัตน์ แสนพวง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 บ้านเหล่าใหญ่ เป็นบ้านไม้ผสมปูน สร้างตั้งแต่ปี 2540 บรรยากาศพื้นบ้านเรียบง่าย เป็นห้องพัดลม กับอาศัยลมธรรมชาติที่พัดโกรกเข้ามาในยามค่ำคืน โดยห้องพักที่นี่มีอยู่ 3 ห้อง รับผิดชอบทั้ง 6 ชีวิต คิดราคาเป็นกันเอง 300 บาทต่อคืนต่อคน

ช่วงเข้าบ้านของลุงวิรัตน์มีอาหารพื้นบ้านบริการ ทั้งลาบไก่ ต้มหน่อไม้ ลาบปลาตุ๋น

ตบท้ายด้วยกาแฟ โอวัลตินพร้อม นอกจากนี้ยังมีผลไม้ตามฤดูกาล

ในส่วนของโรงแรมน้ำห้องท่าก็เตรียมน้ำไว้ใส่ถึงให้เต็มตลอดเวลา สามารถดักอาบได้แบบชุ่มฉ่ำ แต่ใครไม่ชอบ อีกห้องมีฝักบัวพร้อมเครื่องทำน้ำอุ่น

ตอนช่วงค่ำสามารถมานั่งรับลมชมวิวที่ชานหน้าบ้าน หรือใครอยากดูทีวี ลุงวิรัตน์ติดจานดาวเทียม มีให้ดูเป็นร้อยช่อง

โฮมสเตย์ครูสุดารัตน์

บ้านพักขนาดย่อม ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 123 หมู่ที่ 7 เป็นของ **สุดารัตน์ วรชัย** ครูโรงเรียนเหล่าใหญ่นาสนนทผดุงเวทย์

แรกเริ่มเดิมทีครูสุดารัตน์บอกว่าไม่ได้อยากเปิด แต่ทางเทศบาลขอร้อง ความที่มีห้องว่างอยู่หลายห้อง เนื่องจากลูกชายลูกสาวไปเรียนไปทำงานอยู่ข้างนอก จึงน่าจะทำโฮมสเตย์ แถมที่บ้านครูสุดารัตน์ยังมีอินเทอร์เน็ตให้ใช้ฟรี มีร้านของชำเปิดให้บริการไปในตัวด้วย

ปัจจุบันนี้ครูสุดารัตน์มีห้องว่างรับรอง 3 ห้อง โดยห้องใหญ่นอนได้ 8 คน ติดเครื่องปรับอากาศอย่างดีรับรองความสบาย ส่วนห้องพัสดุอีก 2 ห้องก็เป็นสัตเป็นส่วนพักได้ห้องละ 2 คน ค่าบริการคิด 300 บาท ต่อคนต่อคืน มีบริการอาหารเช้า อาหารว่าง โดยคุณพ่อบ้านรับหน้าที่เป็นเชฟใหญ่ แถมอาหารก็สดๆ โดยเฉพาะผักที่เก็บมาจากสวนครัวในบ้าน แต่ถ้าใครจะกินอาหารอีสานภายในบริเวณบ้าน น้องชายของครูสุดารัตน์เปิดร้านขายอาหารอีสานอยู่

โฮมสเตย์ป่าอัมพร

บ้านของป่าอัมพรอยู่ติดกับบ้านของลุงวิรัตน์ ซึ่งเปิดให้แขกเข้ามาพักได้ประมาณ 2 ปี อัมพร แสบงบาล เจ้าบ้านเล่าให้ฟังว่าที่นี่ไม่มีอะไรมาก บรรยากาศสบายๆ เป็นกันเอง เพราะเธออยู่กับสามีและหลานสาวอีก 1 คน จึงรับประกันความเป็นส่วนตัว

ตัวบ้านมี 2 ชั้น ปูนครึ่ง ไม้ครึ่ง ห้องนอนอยู่ข้างล่างทั้ง 2 ห้อง แต่ไม่ได้กันผนังไว้ห้องหนึ่งนอนได้ 2 คน เป็นห้องพัสดุม เช้าๆ ตื่นขึ้นมามีบริการอาหารเช้า ทั้งลาบปลา ลาบไก่ แจ่วบอง กินแก้มักกับผักสดทั้งผักเถิม ผักแพรว หอม ตะไคร้ ข่า จึงรับรองอร่อยถูกใจ

ส่วนห้องน้ำมี 2 ห้อง อยู่ข้างล่างหมดเป็นห้องฝักบัว อาบแล้วไม่ต้องกลัวหนาว เพราะมีเครื่องทำน้ำอุ่นให้เรียบร้อย ส่วนค่าบริการคิดอัตราเท่ากัน คืนละ 300 บาทต่อคน

อาหารการกิน

The recipe

มาต่อบลเหล่าใหญ่ทั้งที ก็อยากกินอาหาร
ของคนพื้นถิ่น ลองดูว่าจะอร่อยล้ำขนาดไหน
ยุพิน ศรีโต นำทีมแม่บ้านอย่าง **พรรณี ใจศิริ**
ถนอม พลข่า และ **นิสพร จิตจับ** เข้าครัวปรุง
อาหาร 2 งานให้ได้ชมและชิมกัน จะเป็นอะไร
บ้างนั้น ลองไปดูกัน

อ่อมหวาน

นับเป็นอาหารจานเด่นของตำบลเหล่าใหญ่ โดยใช้หwayอ่อนมาปอกและแช่น้ำ ก่อนนำมาทำแกงโดยใช้น้ำใบย่านาง ใส่ไก่ ไส้ผัก ปรงรสด้วยน้ำปลาร้า เสร็จสรรพเตรียมนั่งข้าวเหนียวไว้กินพร้อม

ส่วนผสม (สำหรับ 5-6 คน)

หway	20	ยอด
ไก่	½	ตัว
เห็ดหูหนู	2	ขีด
ยอดบวบ	1	กำมือ
บวบ	2	ลูก
ผักสะแงะ	4	ต้น
อีตู	10	ยอด
น้ำปล่า	1	ลิตร
ข้าวเหนียว	1	กำมือ
ตะไคร้	2	หัว
น้ำปลา	3	ช้อนโต๊ะ
เกลือ	1	ช้อนชา
ปลาร้า	3	ช้อนโต๊ะ
พริก	20	เม็ด
น้ำย่านาง	2	ถ้วยตวง
น้ำใบย่านาง	30	ใบ

วิธีทำ

1. ตำพริกกับกระเทียมและเกลือให้เข้ากัน เอาตะไคร้มาทุบ
2. ปอกหwayแช่น้ำ เอาเกลือใส่ เพื่อไม่ให้แดง ไม่เช่นนั้นหwayจะขม
3. เอาข้าวเหนียวแช่น้ำให้นิ่ม
4. นำใบย่านางแกมมานำตากกับข้าวเหนียวที่แช่ไว้ แล้วเทน้ำใส่คลุกเคล้าให้เข้ากัน จากนั้นคั้นให้เหลือแต่น้ำ ทิ้งกากที่เหลือ
5. หั่นไก่ให้เป็นชิ้นๆ เอาไปคั่วในหม้อกับน้ำปล่า เมื่อใกล้สุกครึ่งหนึ่ง ใส่เครื่องที่ตำไว้ แล้วเคล้าจนไก่สุก
6. เมื่อเนื้อใกล้สุกแล้ว ให้ใส่น้ำลงไป ตั้งให้เดือด จากนั้นใส่หwayลง
7. ลองบีบหwayดู หากนิ่มแล้วถือเป็นอันใช้ได้ เพราะเท่ากับว่ารสเริ่มจืดลงแล้ว จากนั้นถึงใส่ห็ดลงไป
8. เอาน้ำใบย่านางกับข้าวเหนียวดำ (ข้าวเบือ) ที่เตรียมไว้ใส่ลงไป รับประทานเข้ากัน ระวังอย่าให้ข้าวติดหม้อ
9. นำบวบลง รอจนสุก จากนั้น เอายอดบวบ สะแงะ อีตู ใส่ลงไป
10. ปรงรสด้วยน้ำปลา น้ำปลาร้า ชิมรสเป็นอันเสร็จพิธี

ປາມໄຂ່

อีกเมนูหนึ่งที่นำมาแนะนำกันคือ ป๋ามไข่ ทำกินคู่กับอ่อมหาวาย ซึ่งสูตรของที่นี่จะเป็นอย่างไร ลองติดตามกันได้เลย

ส่วนผสม (สำหรับ 2 ท่าน)

ไข่ไก่	2	ฟอง
เกลือ	¼	ช้อนชา
ผักอีตุ้	10	ใบ
น้ำเปล่า	½	ลิตร

วิธีทำ

1. ตั้งกระทะให้ร้อน เติมน้ำเปล่าลงไป

2. นำไข่มาตีรวมกันกับผักอีตุ้ ใส่เกลือปรุงรสเล็กน้อย ไม่ต้องละเอียดมาก พอให้ไข่แดงแตก
3. เอาใบตอง 2 ใบมาวางให้พอดีกระทะ
4. เทไข่ใส่ใบตอง รอจนกว่าไข่จะสุกประมาณ 20 นาที ถ้าน้ำแห้งก่อนไขสุก ให้เทน้ำลงไปอีก 1 ถ้วย ช่างได้ใบตอง
5. พอไข่ด้านหนึ่งสุก ค่อยๆ แคะไข่ออกจากใบตอง จากนั้นยกใบตองขึ้น นำใบตองอีกใบมารองแทน คั่วว่าใบตองที่มีไข่ลงบนใบตองใบใหม่
6. รอสักพัก จากนั้นก็พลิกไข่กลับไปกลับมา เพื่อให้ไข่สุกทั่วทั้งใบ
7. รองจานด้วยใบตอง นำไข่วาง พร้อมเสิร์ฟ

เที่ยวชมยามเขื่อน

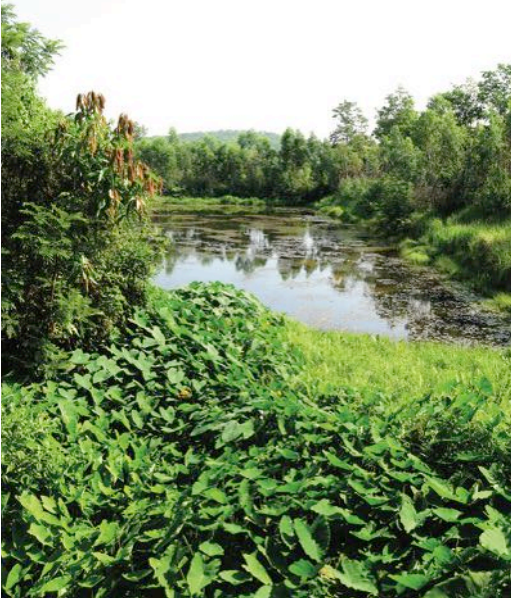
Sightseeing

คลองน้ำจั้น

คลองน้ำจั้นเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ซึ่งนับเป็นแกนกลางในการอนุรักษ์ธรรมชาติของตำบลเหล่าใหญ่เลยทีเดียว

ปัจจุบันมีฐานะเป็นวนอุทยาน เป็นที่รวมของต้นไม้มากมาย แลมนี่ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติไหลตลอดทั้งปี โดยน้ำนี้ออกมาจากซอกหิน บรรดาผู้เฒ่าผู้แก่ต่างเชื่อว่าน้ำที่นี่เป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ กินแล้วจะมีเรี่ยวมีแรง แลมนยังมีการชูดบ่อพักในจุดที่น้ำไหลผ่าน ก่อนที่สุดท้ายจะไหลลงไปยังลำห้วยยาง เป็นแหล่งน้ำที่ทุกคนสามารถนำน้ำมาใช้อุปโภค บริโภค และใช้ในการเกษตรได้อย่างไม่มีสิ้นสุด จึงไม่ใช่

เรื่องแปลกเลยที่พวกเขาจะอัญเชิญพระพุทธรูป 'พระพุทธรัตนมุณีศรีเทพ' มาประดิษฐานไว้เหนือแหล่งน้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคล

ที่สำคัญเหนือขึ้นไป ยังมีซากปลาโบราณ ซึ่งพระครูจันทารัตนาภรณ์ (ศักดิ์ดา ธมฺมรโต) เจ้าอาวาสวัดป่าพุทธบุตร อำเภอเขาวง มีนิมิตและนำทีมชาวบ้านมาขุดจนพบซากฟอสซิลเหล่านี้เต็มไปหมด ภายหลังกรมทรัพยากรธรณีได้มาศึกษาเพิ่มเติม ก็พบว่ายังมีซากอีกมากอยู่ลึกลงไป จึงมีดำริสร้างอาคารครอบเพื่อทำเป็นพิพิธภัณฑ์ต่อไป